

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképezési készülékeket
működvelők számára, legújabb uti távosóveket kitűnő szemüvegeket és orrcsipeseket, megvizsgált mázmal-lámpák és mérőket. Anonim (légszűrőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl.
CALDERONI és Társa Budapest.

Fájós lábakra
ajánlom készítményeimet
GERŐ ADOLF
cipészemester
V., Fűrdő-utca 2. sz.
Diana-fürdő-épület.

Neuschlosz Ödön és Marcel
parket-gyára. Budapest, V., Felső-rakpart 10.
Ajánlja kitűnő minőségű puha- és keményfa padozatait. Számos kitüntetés. Nagy készlet.
Mintalapok, árjegyzékek ingyen és bérmentve.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Peronospora fecskendők,
ruggyanta tömlők, kerti fecskendők,
és kutak raktára.

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV.-TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindennemű érték-papírokat és pénznemeket.

A MAGYAR ASPHALT RÉSZV.-TÁRSASÁG
Andrássy-út 30.
Elvállal nedves lakások szárazzátételi és minden néven nevezendő asfalt-burkolási munkákat.

KERTÉSZ TÓDOR
bél- és külföldi műiparúrok raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kívánatra új nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

GANZ ÉS TÁRSA
VASÖNTŐ- ÉS GÉPGYÁR-RÉSZV.-TÁRSULAT
BUDAPEST.

Legmagasabb
PÉNZ-KÖLCSÖNÖK
SORSJEGYEKRE
és egyéb
ÉRTÉKPAPÍROKRA
olcsóbban mint bárhol kaphatók
KORMOS GYULA
ÉS TÁRSA
bank- és váltó-üzletében,
BUDAPEST,
V. Dorottya-utca 5. szám.

Ajánlanak mindennemű vas-, aczél- és fémöntvényeket építkezési és gépészeti czélokra vizvezető csöveket, szivattyúkat, lecsapoló és öntöző-zsilipet, készülékeket a belvizek leeresztésére. — A helyi viszonyok szerint szerkesztett turbinákat, örlőhengereket kéregöntetű hengerekkel és malomberendezési czikkeket. — Zsilipeket bármily nagyságban és bármily rendszer szerint. — Alagcsöveket, zárkészülékeket, cső- és kapu-zsilipekhez, czölöpverő gépeket, anyagszállító kocscikat. — Álló vagy fekvő gázmotorok egy vagy két hengerrel és minden-

Legújabb
léghuzam-mentes
és szagtalan
árnyékszék-betétek
fényezett tüllessel s zománcozott öntött vas-csészével, minden régi tülésre alkalmasak. Ára 10 frt. Utánvét mellett szállítja
Wolf Soma
vasbutor-gyári raktára.
BUDAPEST,
Dorottya-utca 2/v.

Hirdetéseik felvételnek a kiadó-hivatalban,
Budapesten, IV., Egyetem-utca 4. szám alatt.

WEINWURM ANTAL
fenyképezési első magyarországi chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3.
Készít mindennemű czinközésű dícsot antotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia után. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolithografiai úton a legújabb nyosabban sokszorosítottatnak. Külön berendezés házonkívül való fényképfelvételekre.

Dr. Lengiel Fr.-féle nyirfabalzsam.
Kir. szab. Svédhona. 4867
Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törését megtartjuk, emberemlékezet óta mint a legkiválóbb szűrt szar volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a felhalál utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer gyógyódnivaló csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csak nem észrevehetően pikkelyek válnak le a bőrről, amely ezáltal fehérré és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kiemeltül az arcon a ráncokat és himlőhelyeket, így arczán, a bőrnek fehérséget, gyöngédséget és dúsoságot kölcsönöz, a legrovidebb idő alatt eltávolítja a seplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvérzést, bőrtájkát a bőr minden más egyéb tisztáltsásgáit. Ára egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.
Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA
a legalkalmasabb bőrpólo szappan, mely a bőrt gyöngéddé s finomra teszi a hivatva van a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ára 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerüzletben.
Főraktár: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

TALÁLMÁNYOK szabadalmait és közeli mind. államban **Réthy János** nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája, Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. Telefon.

MATTONI-FÉLE ERZSÉBET SÖSFÜRDŐ BUDAPEST-KELENFÖLD
Idény május 1-től szept. végéig.
Keserű források. Ivó és fürdőgyógyimód.
A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásaival kitűnő eredménnyel alkalmazhatók: 1. Bármely okok folytán keletkezett lobos izmalmányoknál; 2. Női bajoknál, különösen metritis chroniciánál; méh-körüli és hasbirtalob után visszamaradt izmalmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönbön daganatok által előidéztet izgatottsági tüneteinél; hurutos állapotok és tisztulási zavaroiknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál; májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zeirkórnál. 5. Kőszvénynél, stb.
PÜRDOORVOS: DR. BRUCK JAKAB,
az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.
Egészséges fekvés, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társasági-közelkedés.
A kocsi állomási helye: **Ezerék József-tér,** a régi Lloyd-épület előtt.
A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosítás-sal szivesen szolgál
Mattoni és Wille
Budapest.

50 év óta sikerrel használtatik!
Szeplőket és májfoltokat, valamint az összes bőrtisztáltságságokat biztosan eltávolítja az
Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan
Valódi minőségben csak a **VÉDJEGY.** 5214
DIENES J. C.-féle
gyógyszertárban
Eszéken, felsőváros.
1 tégely Spitzer kenőcs 35 kr.
1 üveg „ mosdóvíz 40 kr.
1 darab Salvator szappan 50 kr.
1 doboz Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.
Figyelmeztetés. Csak akkor valódi, ha fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van látva és kértik a t. cz. közönség csakis Dienes-féle eszéki kenőt és szappant kérni és elfogadni.
Főraktár Budapestben:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

21. SZÁM. 1893. BUDAPEST, MÁJUS 21. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 frt POLITIFAI UJDONSÁGOK együtt félre - 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félre - 4 • Csupán a POLITIFAI UJDONSÁGOK egész évre 5.- félre - 2.50 Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott viteldij is csatolandó.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYÉRE.

Jobb oldalról néve.

Bal oldalról néve.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR. — ZALA GYÖRGY SZOBORNÖVE.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR.

Pünköst vasárnapján nagy nemzeti ünnep lesz és Buda várában. A bibliai Szentlélek mellett fényt, fölvilágosítást és meleget fog árasztani az a nemzeti szellem, melynek föllobogását és hatalmát 1848/49-ben az egész világ csodálva bámulta. Csak hogy ezúttal nem harci zivatarban, hanem a hazafűi önfeláldozás békés dicsőítésében fog az nyilatkozni.

A honvéd-szobrot fogjuk e napon leleplezni, azt a szobrot, melyet a bajtársi és nemzeti kegyelet emelt azoknak a «névtelen hősök»-nek az örök magasztalására, a kik 1849 május 21-én Budavár diadalmos ostroma közben nemcsak vértüket ontották, hanem életüket is földáldozták, hogy e drága áron boldogabb jövőt vásároljanak ellenségük dűlta hazájoknak s vértengerbe borított nemzetüknek.

E hősök emlékét nagy ideig csak szívében őrizhette a magyar. Mikor azonban a kiegyezés létre jött s az alkotmány újra életbe lépett: mind hangosabban nyilatkozott az a közóhajtság, hogy szabadságharcunk hőseinek s azok közt Budavár ostroma vitéz áldozatainak emlékét maradandó jelekkel is meg kell örökíteni. A Krisztina-városi temetőben nyugvó honvédek sírjának tömeges meglátogatása, a mi a hatvanas években tüntetés-számba ment, rendes hazafi ünneppé lett. Halottak napján minden évben zászlókkal és koszorúkkal vonultak ki a nagy néptömegetől kísért honvéd-egyesületek ez óriás, de jeltelen sirhoz, hogy ott hazafias dalok eléneklésén kívül alkalmi szónoklatokat hallgassanak s ekként újra meg újra leróják a vértanúk iránti kegyelet adóját.

Majd eljött az ideje, hogy az addig csupán ásóval, kapával ápolat sirhalmot illőbb díszbe öltöztessék. Buzgó gyűjtők és lelkes adakozók jóvoltából köréje szép vasrácsoszatot, a közepére pedig egy négy méter magasságú gránit gúlát emeltek a nyugvóknak jeléül, az élőknek pedig emlékeztetéül.

Ezt a dicséretes tettet 1871-ben az ó-budai honvéd-egyesület közgyűlése egy, még nagyobb szabású emlék állítása iránti mozgalom megindításával kívánta felülzárnyalni. Ez a közgyűlés ugyanis Szénássy Sándor fővárosi kerületi orvos és volt honvéd százados elnöklete alatt egy kilencztagú bizottságot küldött ki azzal a föladattal, hogy közadakozás útján gyűjtsön alapot egy szobor-emlék állíthatására. A bizottság lelkesen hozzálátott föladata teljesítéséhez s néhány év alatt leginkább apró adományokból össze is gyűjtött mintegy 20,000 forintot. De, mivel a további adakozás igen lassan folyt, a beszerzett 20,000 forint pedig nem volt elegendő, hogy belőle a célhoz méltó emlékoszlop állíthatassék: a szobor-bizottság 1887-ben az «országos honvéd-gyűlés» elé vitte az ügyet s azt kérte meg, hogy az addig szűkebb körben eszközölt gyűjtést országossá tegye. Az országos honvéd-gyűlés készséggel magáévá tette az ügyet.

A bizottság új tagokkal egészített ki s további elnökévé Ivánka Imre lett. Az újra szervezett bizottságnak ismét sikerült még újabb 10,000 forintot gyűjtenie, s így most már 30,000 frt levén együtt, meg lehetett kezdeni a szobrot illető tárgyalásokat.

A szobor szerveztét sokáig hátráltatta az, hogy a föllállítás helye iránt nehéz volt megállapodni. Eleintén nem látszott lehetőnek, hogy a szoborhoz illő legtermészetesebb helyet, Budavár valamelyik alkalmas terét, megnyerhessék. E miatt szóba jött a Vizi-város, sőt a Krisztina-város is. Végre azonban minden vélt, vagy igazi nehézséget legyőzött az a mind han-

gosabban nyilvánult közkívánság, hogy a honvéd-szobornak a várban kell fölláttatnia. E kívánság teljesült s most már csakugyan ott áll a kész szobor Budavár egyik legtagasabb és legszebb helyén, a *Disz-téren*, melyet csak a honvédelmi miniszterium és az evang. egyház épületesoportja választ el a Szent-György-tértől.

Az alkalmas hely ekként ki levén eszközölve, 1889-ben megbízta a bizottság Zala György szobrászunkat, hogy az emlékművet készítse el, de úgy, hogy az, ha csak lehet, 36,000 frtnál többre ne kerüljön.

A művész csak a költségekre nézve kapott tájékoztatást; egyebekben azonban belátása szerint élhetett művészi szabadságával. Zala épen akkor dolgozott az aradi vértanúk emlékművén; az új megbízatás tehát egészen rokontárgyú volt s így egyazon művészi ihlet kellett hozzá. S ez az ihlet természetesen nyilatkozott mind a két alkotásában. Több előleges vázlat után abban a szoboresoporztban állapodott meg, mely ma leleplezését várja.

Zala honvéd-szobra a győzedelmes ostrom eszméjét fejezi ki egy diadalmos honvéd alakjában, kit a dicsőség nemtője szárnyakon lebegve megkoszorúz. A lelkesült arcú s deli alakú kemény vitéz egy összetört ágyú romjain áll, mintha épen győztesen lépne föl a bevett vár fokára. Balkezében a Mária-képpel díszített hadi lobogót emeli magasra, jobbáiban pedig kivont kardot tart alábocsátva. A diadalmosan föltartott zászló díszítményei a szabadságharczbelieknek hű utáztatai. A zászló szalagján az a fölírás olvasható: «*Szabadság, vagy halál!*» A honvéd mögött szobrászatilag merész mozdulattal lebeg kiterjesztett szárnyain a szép nőalakban ábrázolt nemtő. Csak jobb lába érinti a törött ágyút; balja a zászlót öleli; magasra emelt jobbával koszorút tart a győztes feje fölé; homlokán egy aranyesillag, arczán pedig diadalmos öröm sugárzik. Hosszú és gazdag redőzetű ruhája az ó-görög szobrok lepléhez hasonlít.

E szép szoboresoport nemcsak az eszmét fejezi ki elég érthetően, hanem kidolgozása művészi voltával is dicséri a jeles szobrászt. Az öntés is kitünően sikerült. A szobor öntését a szobrász a sürgősség miatt kénytelen volt egy-külföldi műintézetre, a brüsszeli «Compagnie les bronce» állami ércöntő műhelyre bizni, mely ágyúérezet használ a szobrok készítéséhez. Az öntetés ügyében *Dukerts* budapesti belga főkonzul volt a közbenjáró. Zala hálából a sikerült öntésért az eredeti gipsz-mintát a belga állami múzeumnak ajándékozta.

A gúla alakú szép talapat *Schikédanz* Albert építész-tanár terve szerint készült esztergom-megyei pátyi kőből, mely sárgás és hasonlít a márványhoz, de keményebb annál. A talapzaton, melyet izléses díszítmények ékesítenek, ez az egyszerű fölírás van arany betűkkel:

SZABAD HAZÁÉRT.
1849 MÁJUS 21.

E fölött egy babér-ág van bronzból, meg egy aranyozott csillag. A babér-ágat átfogó szalagra ez van írva:

«A NÉVTELEN HŐSÖNEK.»

A szoboresoport talapatával együtt valamivel magasabb 5 méternél. A két alak jóval meghaladja az embermagasságot.

A szobor, mint tudva van, már a múlt év október hava óta rendeltetése helyén áll teljesen készen. Különféle közbejött akadályok miatt történik, hogy a leleplezés csak most mehet véghez. Az időpont azonban bizonyára most, május 21-én a legalkalmasabb, mert akkor van évfordulója (most épen a 44-dik) Budavár be-

vétele nagy eseményének. Ma egyetlen érezhonvéd alakjában veszi be újra a békés jelen az a várat, melynek most ünnepelt ostroma alatt 1100 vitéz magyar honvéd hullott el.

A leleplezés idejének halogatása azonban nemcsak kárnak nem mondható, hanem épen egy nagy nyereség okozója lett. Időközben ugyanis a főváros lelkes hőljei arra a honleányi gondolatra jöttek, hogy nekik is részt kell kérniök az *ezerszáz hős* emlékezetének dicsőítéséből. S ez az eszme nem maradt pusztá föllángolás, hanem szintén testé vált. E derék hőlgyek magok is gyűjtést rendeztek oly czélből, hogy a begyűlő összegben egy díszes koszorút öntetnek bronzból s azt a szobor-emlék díszítésére ajánlják föl. S a honleányi szózat visszhangra talált a magyar néknél. Csakhamar oly szép összeg került össze, hogy a buzgó gyűjtők megrendelheték a tervezett ércz koszorút ugyancsak Zala György szobrászunk. Zala sietett ugyan e szép kívánságnak eleget tenni, de a koszorút a leleplezés napjáig lehetetlen volt megöntetnie. Így maga az ércz-koszorú elmarad ugyan a leleplezés alkalmával, de bronzszinű gipsz-utáztatban mégis ott lesz s így a honleányok buzgólkodása mégis célját ér. A jelképes jelentésű virágokból csoportosított művészi koszorút a béke jeleül egy pálmáig fogja át. A koszorúnak a nemzeti szín jelölése végett hármaz szalagja van. Egyik szalagján az a fölírás van: «*Harczuk az igazak harcza volt; Győzelmük a nemzet diadala.*» A másik szalagon «*A magyar nők*» felírás olvasható; a harmadik szalagon pedig *Kossuth* Lajos sajtát kezű névalírásának hű mása van, melynek alkalmazására *Kossuth* külön engedélyt adott.

A szalag ércbe öntésével *Beschorner*, az Arany-szobor öntője van megbízva.

A honvéd-szobor leleplezése ünnepére épen oly kegyeletesen készül a törvényhozó testület, mint a főváros és a vidék legnagyobb része is. Így jósló tehetség nélkül is előre megmondható, hogy ez a nemzeti ünnep bizonyára épen olyan nagyszerű, mint a milyen lelkes és méltóságos lefolyású lesz. Úgy is legyen! Áhitattal vegye át e drága emléket a jelentő a jövő s pünköszt léleként áradjon szét az ércz-szobor mellől a haza minden zugába az a tudat, az a meggyőződés, hogy a magyar állam minden fia, minden polgára örök hálával és kegyelettel tartozik szabadságharczunk hőseinek, mert az ő szellemök és fegyverök alapította meg az új, a réginnél boldogabb Magyarországot!

BUDAVÁR OSTROMA.

1849 május 3—21-én.

Budavárának erődítményei 1849-ben a magyar seregnek, mely körülrólását az I., II. és III.-ik hadtestekkel, nemkülönben a *Kmety*-hadosztálylyal május 3-án foganatosította, nagyon is komoly nehézségeket gördítettek utjába. Mai napság az efféle erősséget a *Krupp* vagy *Armstrong*-ágyúk gránátjai egy-két óra alatt porrá törnek, s a védő helyőrség, minden vitézsége mellett, a tüzérség láthatatlan támadása előtt kénytelen lenne letenni a fegyvert a nélkül, hogy az ostromlók egyetlen egy emberük életét kockáztatták volna.

Nem így volt ez 1849-ben, mikor *Hentzi* tábornok, mint képzett mérnökári tiszt, Budavárát ódonyszerű bástyáival, melyeket annak idején még a törökök építettek, erős védelmi állapotba helyezte. Igaz ugyan, hogy *Hentzi* az idő rövidsége miatt egyetmással elefejtett, mit a védelem érdekében szemmel kellett volna tartania, de, mivel Bécsből első sorban avval biztat-

ták, hogy *Jellasics* tábornok segítségére jöved; mivel továbbá azt hitte, hogy *Görgei* a Duna balpartjáról átkelve, Budavárát legfőlebb szigorú ostromzárolással okozott kiéhezetés által kényseritendi megadásra: nem lehet azon esodálkozni, hogy *Hentzi* a lánchíd melléki vízmű védelmére csak egy rögtönözött czölöpművet készítettett, melynek esetleges elvesztése után a várat igen rövid ideig tarthatta volna meg. *Görgei* az ügyek állásáról értesülvén, mindenek előtt ezen vízmű elfoglalását kísértette meg, és e czéla a Vizi-városban álló *Kmety* hadosztályának parancsolta, hogy a nevezett czölöpművet rohanja meg. *Kmety* május 3-án délután 1 1/2 órák között a támadáshoz, de, mivel a terep szűk volta miatt ágyúkat nem igen használhatott, gyalogsága szuronnyal ment neki a sűrű czölöpfalnak. Hosszas elkeseredett harc után *Kmety* 2 3/4 órák a következő jelentést küldte *Görgeinek*:

A czölöpmű bevétele lehetetlennek tartom. Anynyira meg van az rakva ágyúkkal, hogy ágyúinkkal még csak közel sem juthatni, minthogy az ellenség lövegei az oda vezető utcákat szélében pástázák. A rohamot már megkísértetem; tetemes veszteséggel vissza kellett vonulnom. *Kmety* s. k.

A visszavert roham után *Hentzi* a vízmű védelmére oly erélyes intézkedéseket tett, melyek folytán minden további támadás lehetlenné vált. Ekkor *Görgei* fővezér *Hentzi*hez azt az ismert felhívást intézte, melyben minden további haszontalan vérontás kikérlése végett tisztességes föltételek mellett a vár feladását kívánta. E május 4-én kelt felhívásra, melyet *Stefan* nevű fogoly osztrák vértés tiszt vitt a várba, *Hentzi* ugyanaz napon oly hangon felelt, mely szándéka iránt minden további kétséget eloszlott. Este felé a várból *Pestre* 316 ágyúgolyót és bombát röpített, mely lövegek sok ártatlan embert megöltek, részint az utcákon, részint pedig lakásaikon; habár *Pest*ről az ostromzár egész ideje alatt egyetlen egy lövés sem történt Budára.

Hentzinek a védtelen város elleni fellépése *Görgeit* most már rendes ostromműveletre kényserítette. Azonnal meg is kezdte azt réstörő és leszerelő útegekkel, valamint mindazon tüzérségi eszközökkel, melyek azon időben egy vár megvívására szükségesek voltak. Ámde e szereket előbb *Komárom*ból kellett hozatni, melynek parancsnoka, *Guyon* tábornok, kijelentette, hogy neki a vár védelmére nélkülözhető ágyúi nincsenek, s csakis hosszas tárgyalások és sürgetések után indította útnak részben ugyanazon ágyúkat, melyeket a *Komárom*ot felmentő sereg *Görgei* vezérlete alatt a monostori sánczokban az ellenségtől foglalt el. Így a réstörő úteg, csak május 16-án, vagyis a vár körülrólása után 13 nappal kezdhetette meg működését.

Az útegek építését *Görgei* terve szerint *Kleinheintz* vezérkari ezredes (kit az ostrom alatt egy 24 fontos osztrák golyó a karóhegyi leszerelő

útegen kettészakított), továbbá *Psotta* Mór ezredes, tüzérségi főnök foganatosították. *Hentzi*, ki a vár ellen irányult útegek felállítását a vár bástyáin elhelyezett 24 és 60 fontos ágyúval és bomba-mozsaraival könnyen megakadályozhatta volna, ezalatt inkább *Pest* lövetésével töltötte el az időt, noha állítólag Bécsből azon utasítást kapta, hogy *Pestet* kimélje és az ellen támadást csak akkor intézzen, ha a magyar csapatok onnan a várra tüzelnének, miről azonban szó sem lehetett. Midőn *Hentzi* tábornok arról győződött meg, hogy a magyar réstörő úteg, nem különben a *Gellérthegy*en álló bomba-mozsarak előbb utóbb a vár elvesztését vonandják maguk után, továbbá *Görgei*hez intézett hetye válasza miatt alkudozásokba nem bocsátkozhatott; e felelti felindulásában a védtelen városon töltötte boszúját. A század katonai történelme nem mutat esetet, mely *Hentzi* embertelen eljárásához csak részben is hasonlítana. Ezáltal katonai hírneke dicsőségét minden elfogulatlan katona előtt örökre tönkre tette.

A MAGYAR NŐK KOSZORÚJA A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBORON. — ZALA GYÖGY SZOBORMŰVE.

A svábhegyi magyar fő hadiszállásra érkezett tudósítások szerint nem kellett ugyan attól tartani, hogy *Hentzi* felszabadására az ígért csapatok megérkezének; de másrészt *Görgei* arról győződött meg, hogy az osztrák sereg, mely az általános, de mindenkor hibásan elterjedt hír szerint a nagy-sarlói vereség után demoralizálva lett: Olaszországból és Csehországból küldött ezredek által szaporítva, legközelebb hadműveleteit a megosztott magyar csapatok ellen meg fogja kezdeni. Budavár bevételeit ily körülmények közt elhalasztani nem lehetett, sőt azon kellett lenni, hogy a végső roham még a legnagyobb áldozatok árán is megtörténjék.

A *Teleki-ház* alatt, és ennek oldalán álló bástyafalat a réstörő úteg éjjel-nappal döngtetvén, csakis arról lehetett szó, mely napon válnék lehetségessé a rés megmászása. Az I., II. és III.-ik magyar hadtestekben kitünő gyalogság volt, mely a tavaszi hadjárat dicsőséges harczaiban a tűzpróbát *Isaszegnél*, *Vácznál*, *Nagy-Sarlónál* és *Komáromnál* már fényesen kiállotta. A magyar fővezér tehát jól tudta, hogy ezen csapatokkal s ily alvezérekkel kudarcot vallani nem fog. Csakis arról lehetett még szó, hogy a vár bevétele minél kevesebb magyar vérbe kerüljön.

Görgei arra határozta el magát, hogy celtámadások által a várőrséget zaklatja és kifárasztja. E czélből a nádori kert ellen intézett támadást, mely alkalommal kitűnt, hogy az ellenség mindenütt résen áll és oly torlaszokat emelt, melyeknek bevétele valódi roham alkalmával sok vérbe fog kerülni, 17-ikén *Alulich* éjjel után a Rác-városon keresztül a várkapu felé, a III-dik hadtest az éjszakai homlokzat ellen a *Bécsi-kapu* felé, *Kmety* pedig a vízmű ellen indult ak. A támadás mintegy 2 órák orokor éjjel után vette kezdetét. A magyar gyalogság a legnagyobb golyózárban hágesókat támasztott a falakhoz, melyek azonban rövidke lévén, a megmászást lehetlenné tették. Az iszonyú elkeseredéssel folytatott harcot reggel félbe kellett szakítani; *Hentzi* pedig azzal folytatta védekezését, hogy *Pest* ellen iszonyú ágyútüzést kezdett meg, mely a Dunaparton lévő házak romlását vonta maga után. Május 19-én a rés már 20 méter szélességre volt kitérve, és *Hentzi* hiába iparkodott, hogy azt mindenféle szerkekkel betömje.

A főhadiszálláson tartott rövid tanácskozás után elhatározatott, hogy az utolsó fő roham május hó 21-ének hajnalán történjék meg. A fővezér a hadtestparancsnokkal írásban közölte elhatározásait, sőt, a mint tudjuk, ezeket élő szóval is ismételte előttük.

Alulich tábornok, ki-ről azt költötték, hogy annak idején a megíhúsult megrohanás kísérlet után a vár kiéheztetése mellett nyilatkozott volna, *Görgei* parancsát azon megjegyzéssel közölte alvezéreivel, hogy ő részéről minden halogatást elvesztesztett és kipótólatatlan időnek tartván, a végső elhatározásra való utasítást igazi örömmel veszi. *Knezics* tá-

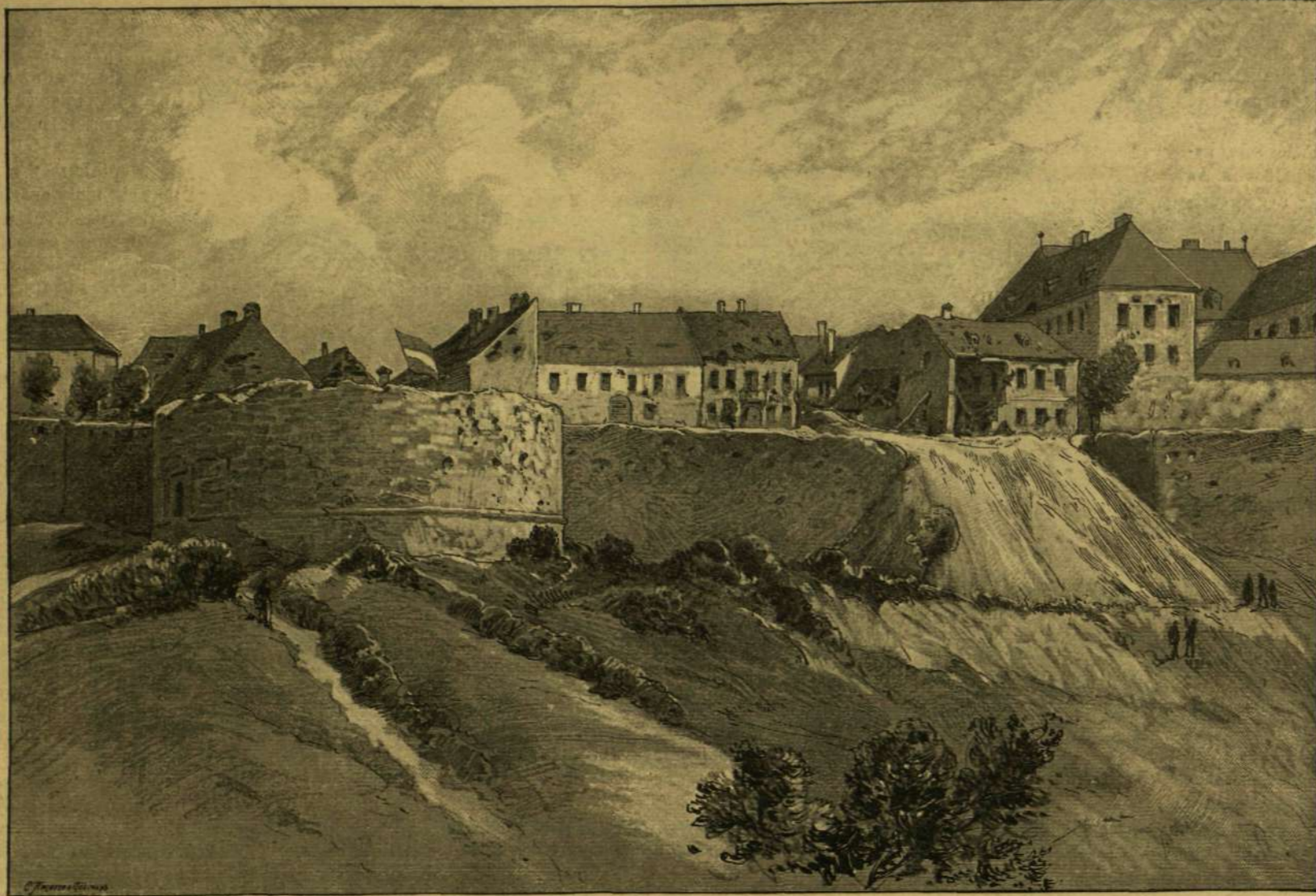
barnok magát hadtestének veszélyes veszélyente alól azon okból kérte felmenteni, hogy testvére-öccse a vár helyőrsége soraiban van; ellenben a rohamban, mint önkéntes harcász részt fog venni.

E helyütt fölemlítjük, hogy az orosz katonai írók azon állítása, mely szerint az ellenség részéről alkudozási tárgyalások kívántattak volna, teljesen alaptalan. *Hentzi* tábornok viselkedése által lehetlenné tette azt, hogy a magyar fővezér még csak arra gondoljon is, hogy vele többé szóba bocsátkozzék. A főrohamra való előkészületek nem sok időt kívántak. A csapatok csak az utolsó perczben értesültek a komoly lépésről, s a főparancsnokokon kívül mindenki azt hitte, hogy ismét celtámadásról lesz szó. A várban levő osztrák katonaság két hét óta úgy szólna egy pillanatig sem nyugodhatott, de azért vitézül helyt állott. Egyedül a *Ceocopieri* olasz ezred legénysége soraiban lehetett némi elégtelenséget tapasztalni, mely az ostrom napján abban nyilvánult, hogy az olaszok a *Nándor-kaszárnya* melletti köröndre legelőszőr és több izben tünték ki a fehér zászlót, melyet azonban a tiszték mindannyiszor letéptek. A várban lévő csekély számú lovasság (*János főherczeg* nevét

A nemzeti zászló a köröndön.

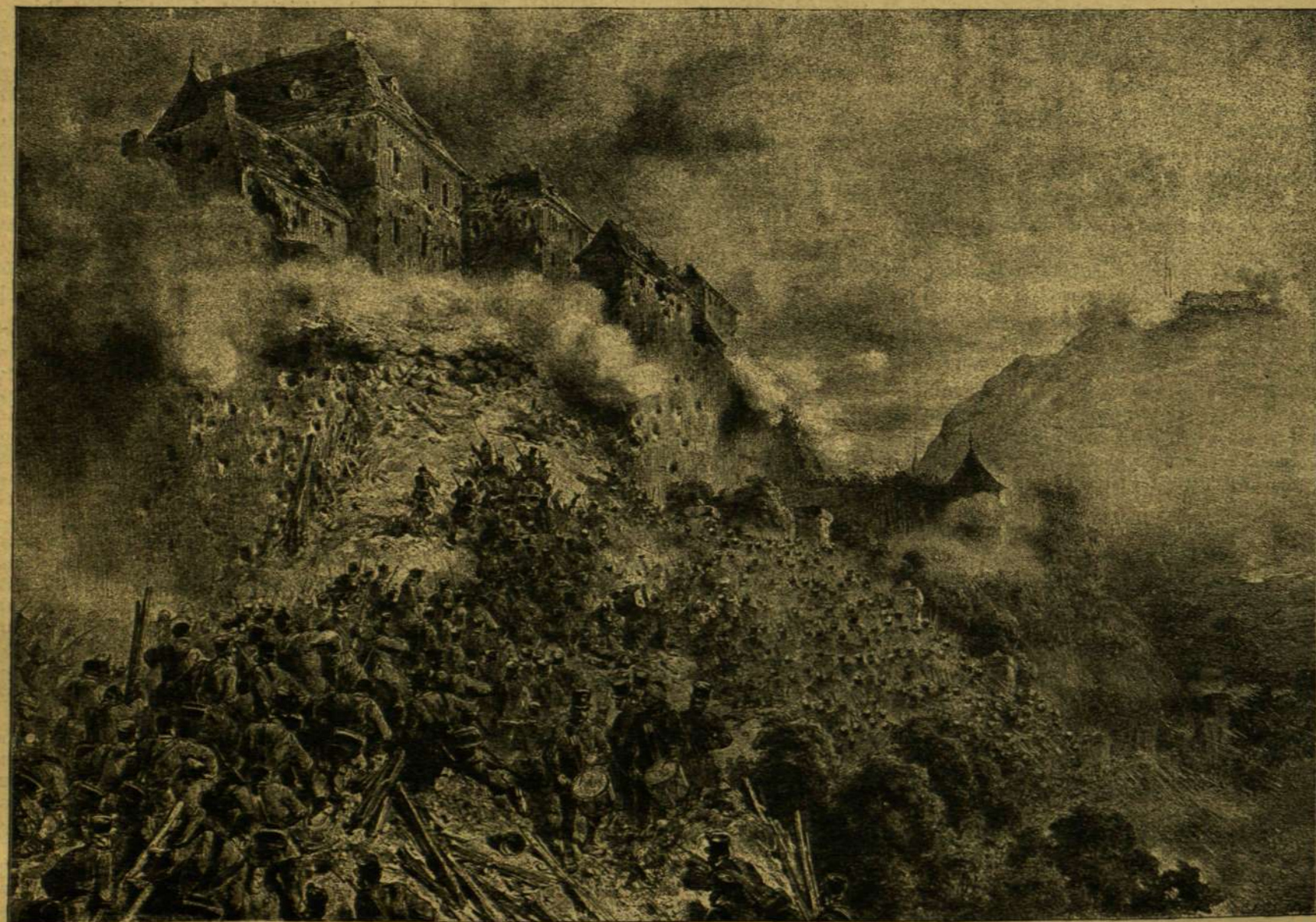
Az ostromlók által tört rés.

A Teleki-ház.

Barabás Miklós egykorú rajza után.

A budai vár nyugati oldalán tört rés, melyen 1849 május 21-én az első hadtest Nagy-Sándor József tábornok vezénylete alatt támadt.

Petenkoffen rajza. (A szabadságharczi ereklye-muzeumból.)

A honvédek támadása a Bécsi-kapu felől.

BUDAVÁR OSTROMA 1849 MÁJUS 21-KÉN.

Egykorú rajz. (A szabadságharczi ereklye-muzeumból.)

Utcai harc a Szent-György-téren és Hentzi megsebesítése.

Egykorú rajz után készült festmény. (A szabadságharczi ereklye-muzeumból.)

A honvédek támadása a Teleki-ház alján levő lőrésre.

BUDAVÁR OSTROMA 1849 MÁJUS 21-ÉN.

Budavár bevételében az európai katonai írók legnagyobb része egy fényes haditettet lát, mely tekintve a vár gyors megvívását, a magyar hadseregnél, valamint vezéreinek csak dicsőségére vált.

Régi honvéd.

KÉPEK BUDAVÁR OSTROMÁBÓL.

Mai számunk Budavár 1849 május 21-diki ostromára vonatkozólag több egykorú rajz másolatait közli. Ezek közt egyik a fő ostromnak azt a jelenetét ábrázolja, mikor a várívó honvédek a Teleki-féle ház alatti bástyán tört részen nyomulnak be a Szent-György-térre.

A rés alján felállított honvéd hadoszlopok csak addig maradtak együtt, míg az ellenséghez lőtávolba juthattak, mikor aztán lehetlenné vált, hogy a zászlóaljakat tisztjeik rendben vezethessék. E miatt az első felórán nem esély zavart állott be, s a vezénylet nélkül maradt honvédek tömegesen lőték halomra a vár fokán elhelyezett lövészek golyói. A puskapor sűrű füstje, mely a hajnali szürkületben csak nehezen oszlott szét, nagyon megnehezítette a támadás haladását, de a bástya fokára feljutott honvédek folytonos éljenzése a rohamoszlopokat kintartásra bátorította. A mint rögtön a vár bevétele után a legénység soraiban beszéltek, egy honvéd zászlótartó lett volna az első a vár fokán, a hol miután a zászlót kitűzte, a védők által felkínálták. Nevét s a zászlónak számát még akkoriban sem lehetett biztosan meg tudni.

A második kép Pettenkoffen rajza szerint a Bécsi-kapu elleni támadást mutatja. Itt Leiningen tábornok személyes vezénylete alatt a 60-ik sereg (Wasa) 3-ik zászlóalja képezte a rohamoszlop elejét, s a mint már előbbi cikkünkben említettük, Zucker hadnagy és Liba tizedes voltak az elsők a kapu fokán. Az erősen eltorlaszolt Bécsi-kapu tán egy fél órával előbb került a honvédek hatalmába, mint a főrés és a Fehérvári-kapu. A Ferdinánd-laktanya előtti térről a vár belsejébe hátrált vissza az ellenség, s ott harezoló társaik működését nagyon megnehezítette, mert az utcai harez folytatása ekkor már csak a Szent-György-térre szorult.

Egy nappal a vár bevétele után a királyi palota jobb szárnya, melyet a Gellért-hegyen felállított bombák felgyújtottak, még erősen füstölgött, a főresről a halottakat még május 21-én estefelé eltakarították. A helyzetet Barabás Miklósnak Buda váráról az ostrom után készített egykorú rajza, s egy másik, szintén egykorú kép elég hiven ecsetelik. Ezek a főrest az ostrom után mutatják, hol az első hadtest Nagy-Sándor József tábornok vezénylete alatt támadt.

A Szent-György térre benyomult honvédség mindjárt első tüzelésével halálos sebeket ejtett golyóival magán a vár parancsnokán, Hentzi tábornokon is, kinek halálos megsebesülése végképen megszüntette a védők további ellenállását. Ezt a jelenetet tünteti föl egyik, szintén egykorú rajz után készült képünk, melyen a vérző parancsnokot egyik segédtisztje támogatja, hogy össze ne omlójjék.

Az elesett honvédek a várórság halottjaival együtt a krisztinavárosi ó-temetőben egy nagy közös sírban helyezték el, melyben magyar és osztrák tiszték és közbírák együtt aluszszák az örök álmot.

Az elhullott hősök hamvai fölé 28 év múlva

emelt a bajtársi kegyelet díszesebb emléket, mely hosszas négyszögű, tömör kőfalazatra emelt vasrácszatból és egy szürke márvány gúlából áll. A négy golyóra helyezett gúla talapzatának négy oldalán domborműben faragott babér- és ceszkoszorú, a gúlán pedig következő felirások vannak.

A homlok-oldalon:

ITT NYUGOSZNAK AZ 1849 MÁJUS 21-ÉN BUDAVÁRA BEVÉTELÉNÉL ELESETT VITÉZ HONVÉDEK PORAI.
ÁLDÁS EMLÉKÜKRE.

A hátsó oldalon.

1848/9-KI HONVÉDEK EMLÉKE ÉLJEN ÖRÖKKÉ.

A jobb oldalon:

A HONÉRT ÉS A FÜGGETLENSÉGÉRT VÉRZETEK EL.

Vége a negyedik oldalon:

FELÁLLÍTOTTA A BUDAI HONVÉDEGYULET ÁLTAL KIKÜLDÖTT BIZOTTSÁG 1877 MÁJUS 21-ÉN.

GŐRGEI ARTHUR, A MAGYAR HADSEREG FŐVEZÉRE. — 1849-ki daguerreotyp-kép után.

A gúla tetején egy égő bombagolyó van kifafaragva.

A fentebbi rajzokon kívül közöljük az ostrom vezetésében részt vett nevezetesebb férfiak akkori arcképeit. E képek a következők: Gőrgői fővezér egykorú arcképe 1849-ben készült daguerreotyp-kép után. Ez Gőrgőinek legjobb képe, mely azon időből fenmaradt. Leiningen, Knezich, Nagy-Sándor és Anlich tábornokok arcképeit az aradi vértanúk szobrán lévő dombormű képek után közöljük. Kmetty híven talált arcképe a nemzeti múzeumban lévő eredeti festmény után készült. Máriássy ezredes, valamint Szende Béla, akkori százados, utóbb honvédelmi miniszter arcképei már az utóbbi években készült képek után valók. Közöljük továbbá Ludvigh János magyar kormánybiztosnak, ki Gőrgői főhadiszállásán a vár bevételenek szemtanúja volt, arcképét, úgy szintén Irányi Dánielt, ki Budavár ostroma alatt Pesten, mint kormánybiztos működött egykorú 1849-ki rajz után.

Ezen főbb szereplők közül Gőrgői fővezérén kívül csak Máriássy János, ezredes — ma nyugalm. honvéd altábornagy — van még életben.

ADALÉKOK BUDAVÁR 1849-IKI OSTROMÁHOZ.

I.

Irányi Dániel pesti kormánybiztos jelentése az ország kormányzó elnökéhez.

(Az eredeti kézirat Kacziány Géza birtokában van.)

Az ország kormányzó elnökének.

Ma d. e. 10 óraker jellőések történtek a budai várban. 12 óraker elkezdődött az ágyúzás az ó-budai és Zugliget felőli részen. Irítottató sűrűen folyt, majdnem két óráig. Mi sikerrel, még nem tudjuk. Több oldalról nem történt eddig megtámadás, amár még 12 óraker mutatták magokat egyes huszárok a Gellért hegyén, a hol is a pesti parton összesereglett ezernyi nép hangos éljenzései között a nemzeti lobogót feltűzték. Két óraker a gyalázatos ellenség Pestre is kezdett lődni, s folyvást lődöz, amár nem igen sűrűen. Egy pár ember már áldozata lett.

Több házak megsérültek, de tűz még eddig nem támadt.

Gőrgői számára 100,000 frtot kelle küldenem, 50,000 frtot Valero J. A., Kern Jakab és Aigner Ferencz kereskedők-től vettem fel 15 napra. 25,000 frtot a vasuti pénztárból nyolcz napra, 25,000 forintot pedig küldöttem azon 30,000 frtból, a mit Fuchs Vilmos által makaptam Debreczenből. Kérem, tessék intézkedni, hogy azonnal visszafizethessem.

Hajnik Pál képviselőt megkértem, hogy egyben másban segítsen, s a biztossági pénztárt is reá bíztam; méltóztatásék ezt a háznak bejelenteni, s részére az engedelmet meghosszabbíttatni.

Pesten május 4-én d. u. 5 óraker.

5 1/2 óraker. A miéink a Krisztinaváros felől röppen-tyűznek, de gyéren.

A Pestre átlőtt golyók közül egyet corpus delicti gyanánt küldök.

8 1/2 óraker. Két-három perczenkint még egy-egy lövés esik. 6 óra táján két helyen égett a vár.

Irányi Dániel
I. K. kormánybiztos

II.

A magyar kormány hivatalos hirdetménye Budavár bevételéről.

(Az eredeti a szabadságharczi ereklyék gyűjteménye kiállításában van.)

Buda vára be van véve.

Legyen áldott a szabadság istenének szent neve! És legyenek áldottak a nemzet hadseregének rettentetlen hősei, kik éltöket adják váltáságul hazánk szabadságáért.

Budavár miénk!

Bevételéről következő hivatalos tudósítás érkezett:

Május 21-én reggeli 5 óraker három zászlónk a várpalota új épülete mellett lobog. A lajtorjakon honvédeink mint zergék szökődnének a várba. Az ellenség 24 fontosai felett hosszú póznán fehér lobogó hajlong.

Az ostromtüzelés a bécsi kapu felé éjfélkor, tehát az osztrák uralkodás kezdete napján kezdődött: reggeli 1 óraker eréd meg a várkapunál s a tört falrés irányában a csatározás, és folyt egész viradtig. Honvédeinkre erősen puskáztak a bástyatornyokról,

Gróf Leiningen Károly, tábornok.

Anlich Lajos, tábornok.

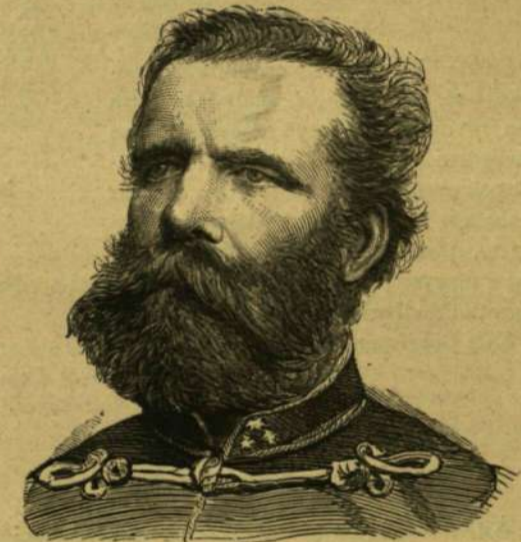
Nagy-Sándor József, tábornok.

Máriássy János, ezredes.
(Ma magyar királyi altábornagy.)

Knezich Károly, tábornok.

Szende Béla, százados.
(Később magy. kir. honvédelmi miniszter.)

Ludvigh János, kormánybiztos.

Kmetty György, ezredes. (Később tábornok.)

BUDAVÁR OSTROMÁNAK FŐBB SZEREPLŐI.

Egykorú arcképek; Anlich, Knezich, Leiningen, Nagy-Sándor tábornokok pedig Zala György szoborműve után.

és házak ablakából; ki nem puskázott, köveket eresztett le. De mindegyik ostromló honvédeinket a rohamtól fel nem tartóztathatá.

Az ellenség több százezer lövés aránylag kevés embert ejtett el, mit onnan merek állítani, mivel a várfal alját szorosan vizsgálom s igen kevés halottat veszek észre, de most kezdődik az utcaharcz, mely még sok hőstünknek kerülhet vérebe.

A Svábhely felé levő bástyákról az ellenség fut, csak balra a fejtárcsi kaputól áll még néhány közember, honvédeink a tört falrészen a várba csoportosan felkapaszkodnak.

Ez oldalon mind az ágyú, mind a puskák tűz egészen megszűnt, csak a Pest felőli oldalon ropog erősen az apró fegyvertűz.

Fél 7-re reggel. Most egy puskapor rakár röppent a légből.

Bent a várban az utca-harcz folyik.

7 órakor reggel. A tüzelés megszűnt, a vár be van véve.

Ludwig kormánybiztos.

Lelkesüljön fel a nemzet minden erőfeszítésére, hogy a harc, mely még hátra van, rövid, s a haza megmentésének műve bevégezve legyen. Zuduljanak meg a harangok országzszerre, hirdessék a magyar szabadság fegyvereinek győzelmét országzszerre. Adassék hála Istennek, és dicsőség a magyar hadseregnek, melyet hőstettei a világ legrettenhetlenebb seregévé avattak fel.

Kelt Debreczenben május 22-én 1849.

Kossuth Lajos kormányzó.

III.

Vegyes közlemények.

A «Pesti Hirlap» az ostrom napjaiban ezt írta:

Pest város hatósága közzétette az elhatározást, hogy a vitéz magyar hadsereg, addig is, míg azt tömegestül ben a városban fogadhatnák, kün a táborban koronkint oda szállítandó étellel és borokkal ellátassék. E határozat foganatosításával Argauer

1849-iki arckép után. Irányi Dániel, Pest-városi kormánybiztos Budavár ostroma alatt.

Antal és Anl József bizattak meg, kik Pest város lakosságához felhívást intéztek önkéntes adományozásra.

A Pesten megjelent «Március tizenötödike» a következőket jelenti:

«Mult hó (április) 29-én nagyszerű ünnep tanúi voltunk. A Rákos mezéjén Aulich hadtestének Szekulics alezredes alatt álló hadosztálya tábori misére gyűlt. Erdenjelt tűzvetett a 39-ik Dom Miguel zászlóaljra, melyet az újabb csatákban tanúsított oroszlan batorsága jutalmául vitt ki a hazától. Mise után Schwendtner tábori lelkész szóokolt, utána Patay alezredes beszélt röviden és harcziar erővel. A vitézek és a tömérdek számmal jelen volt nép éljenkiál-

tásai gyakran harsogtak az ég felé. — April 30-án pedig Soroksáron a 63-ik zászlóalj zászlószentelési ünnepélye tartott. Zászlóanya a honért szenvedő Batthyány Lajos neje volt.

Pest zajos életet él. De hát az öreg Buda hogy néz alá néma komorsággal fiatal virgoncz testvéreire! Az árva budaiak minden szellemi és anyagi élvezetől megfosztva. Hirlapok egyáltalán nem juthatnak hozzájuk. Várva várják a szabadulás óráját.»

A császáriak kivonulásáról április 22-én a főváros lakói a következő falragaszon értesítettek:

«Hivatalom. Az ország kormányzókei és Budapest városok batóságai a cs. kir. hadsereg épen most érkezett főparancsnoka, báró Welden cs. kir. tábornagyhoz exellenciájá elé, azon aggodalmunkat nyilvánítván, hogy netalán a cs. és kir. hadsereg jelen mozgalmánál fogva, a két testvér-városokat szigorúbb katonai eljárás alkalmazása és azon szomorú sors fenyegethetné miszerint az által sok ezer békés lakók vagyona megsemmisítenék: Ó exellenciájá azt válaszolni méltóztatott: hogy miután ő is azon két virágzó város kímélését ép oly ószintén óhajta, mint minden egyéb ő feléje alattvalóinak, személy és vagyonbeli védelmet és oltalmat testvéreileg nyújtani mindenkori kész. Ó exellenciájá a rideg szükség utolsó lépéséhez saját szándéka várakozása ellenére csak az által látva magát kényszerítve, ha Pest és később Buda városokból leendő békés és rendes kivonulásra, nem különben a hadsereg beteges és a sérültjeinek biztosítására elegendő idő nem engedtetnék, mely váratlan esetben ő exellenciájá, bármily sajnosan, magát okvetlen arra látva kényszerítve, miszerint virágzó Pest város a lánchíddal, a művészet ezen remekével együtt az ágyúk tűzének martalékává esnék.

Ennélfogva Pest és Buda minden lakói felszólítatnak, miszerint ő exellenciájának ezen nyilatkozatát szívukra véve, saját érdekükben is módokról és utakról gondoskodjanak, mikép a cs. kir. hadsereg főparancsnoka ő exellenciájának a fonn kitett értelembe teljes és elégséges keszesség és biztosíték megszeretethessék. Kelt Pesten április 22-én 1849.

Felsőbb meghagyásból.»

A BUDAVÁR OSTROMÁNÁL ELESETT HONVÉDEK SIRJA A KRISZTINÁVÁROSI TEMETŐBEN.

Fénykép után.

A HONVÉD-MENEDÉKHÁZBÓL.

Kün, a Külső Soroksári-uton, a mesterséges jégművek és a régi löversenyter közelében emelkedik egy csinos egyemeletes épület: a honvéd menedékház. Köröskörül gyárak füstölő kéményei merednek az égnek s a lázasan munkálkodó gyári negyedben ez a ház ott áll, mint a csend és a nyugalom otthona. Előtte vezet el a soroksári poros országút és azon túl a soroksári helyierdekű vasut, melynek a honvéd-menedékház egyik megálló helye.

A menedékház csinosan ápolat park közepén fekszik. A soroksári utra a park vasrúcsos eleje nyílik. A park mintegy két hold kiterjedésű, árnyas utakkal és ligassal. Itt szokták tölteni a nap legnagyobb részét öreg honvédeink a nagy idők nagy eseményeiről beszélgetve.

Az épület egyszerű stílusban épült. Széles erkélyét oszlopsor tartja s homlokzatát ama megyék ezimerei díszítik, a melyek nagyobb összeggel járultak az építési költségekhez. Az oromzaton ez a felírás olvasható:

«Az 1848/9-iki rokkant honvédeknek hálás elismerésül a nemzet egyesei.»

A menedékház közadakozásból épült 1872-ben, összesen 86 ezer frtnyi költséggel. Az épületben, melynek magas souterrainje is van, vannak a lakások. A törzstiszteknek külön szobájuk van, a többiek ketten, négyen vagy hatan laknak egy szobában. A főépületben vannak a konyhák és fürdők is. A parancsnok lakása az első emeleten van, honnan pompás kilátás nyílik a soroksári Dunágra, a Csepel-szigetre és a budai, meg a budafoki hegyekre.

Az épület mögött negyedfél holdnyi veteményes kert terül el. A főépülethez egy pár melléképület is csatlakozik: a mosóház és egy földszintes épület, a hol száz ember számára lehet teríteni. A telepnek külön vízvezetke is van.

A menedékháznak állandóan száz öreg honvéd lakója van. Ezek között jelenleg harminczkettő tiszta, a többi altiszta és köztiszt. A rend katonailag van szervezve. Télen este hetkor és nyáron este kilenczkor csukják a kapukat s engedelem nélkül kimaradni nem szabad. Különböző egész napon át járhatnak-kelhetnek és akármit csinálhatnak. Reggel, délben és este egészséges, tápláló ellátásban részesülnek.

A menedékház évi költsége 35 ezer forint, az ezt az összeget a kormány folyósítja ama kétszáz ezer forintból, melyet a rokkant negyvennyolcz honvédok segélyezésére az országgyűlés évről-évre megszavaz.

Valóban érdekes együtt látni a menedékház lakóit, szabadságharczunk agg harczoait, ezeket a fehérbaju, agg katonákat, kik roskadozó lépésekkel, némelyek mankó segítségével sétálgatnak a parkban. Napi dolgokról közönyösen beszélgetnek, de nyomban gígyúl szemekben a régi láng, a mint a negyvennyolczadiki események jönnek szóba.

Egy ízben lakoma alkalmával mind a száz honvéd felírta élete korát s ekkor kiderült, hogy éveik száma összesen 7700-ra rug.

A legidősebb a menedékház parancsnoka: Nagyajtai Cserey Ignác, volt 1848/9-iki honvédezredes, a ki immár nyolczvanhetedik évében van, de még ma is életerős, mozgékony ember. Cserey gróf Lázár Györggyel együtt, a ki évek előtt meghalt, a legrégebb honvéd törzstiszt Magyarországon.

Cserey régi székely nemesi családból, származik melynek Cserey Mihály, a híres történetiró egyik őse volt; született 1807-ben Erdélyben, Bardóczon. Székely-Udvarhelyen, majd Nagy-Enyeden tanult s ott csapott fel 1820-ban József-huszárnak. Később Pancsován katonaiskolába került s onnan Bécsbe az udvari testőrséghez hadnagynak. Cserey igen szép, dalias alak volt s kedvelt ember a bécsi udvari körökben. De pár évi szolgálat után áthelyezték a vasas németekhez s onnan a gyalogosokhoz Milanóba, utóbb Velenczébe.

Akkoriban nagyon kedvezőtlen volt a tisztek helyzete. Tíz-tizenöt év kellett hozzá, míg hadnagyokká vagy főhadnagyká lettek. A testőrtiszteket, a kik gyors előmenetelt csináltak, épen e miatt rossz szemmel nézték a rendes hadsereg

tiszteit és a hozzájuk kerülő gárdistákkal gyakran vityak párbajt.

Cserey mint főhadnagy ment le Velenczébe, s a tisztikarból négyen akarták provokálni. Cserey megérkezése után lement a vívóiskolába, hogy egy kis próbát tartson. A próba abból állott, hogy a huszár hétvágást egyfolytában százszor kivágta. A tisztek túl akarták szárnyalni. De a leghíresebb vívó között: Rohonczy, a későbbi ezredes (Rohonczy Gida orsz. képviselő édesatyja), csak harminczkétzer tudta megcsinálni a hétvágást. A rendkívüli erőmutatvány olyan hatással volt a tisztekre, hogy a fiatal jövevény tisztet békében hagyták.

Cserey az osztrák hadseregben őrnagyságig vitte s 1848-ban őrnagynak nevezték ki a honvédséghez. Csakhamar ezredesséig vitte s a VI-ik és a VII-ik hadmegyék parancsnoka lett. Cserey közvetítette a levelezést Kossuth Lajos és Janku oláh tribun között, mikor Janku azt az ajánlatot tette Kossuthnak, hogy 80 ezernyi oláh felkelő táborával bizonyos feltételek alatt átpartol a magyar sereghez. Cserey ott volt a világi fegyvertételnél, mely után huszonnyolcz ezredes társával együtt Olmützbe vitték börtönbe. Az osztrák haditörvényszék hét évi börtönrre ítélte, melyből négy évet töltött ki a komáromi várban.

Kegyelem utján végre kiszabadult s ekkor sóházi főtiszt, majd Hevesmegyeiben közgyám lett. A kormány 1888-ban nevezte ki a magas életkora mellett még mindig munkabíró férfiat a honvéd menedékház parancsnokává.

A menedékháznak több olyan tagja van, a ki részt vett Budavára május 21-iki ostromában.

Első ezek közt Alvinczy Avelin 1848/9-iki honvéd őrnagy, a ki a tolnamegyei Hégyészen született 1818-ban. Alvinczy a május 21-iki ostromról a következőket beszélte el előttem, mint a «Vasárnapi Ujság»-nak a honvéd menedékház kiküldött munkatársa előtt:

«Az ostrom idején mint százados a 42-ik zászlóaljban a Damjanich hadtestében szolgáltam, mely a Bécsi-kapu felől ostromolta Buda várát. Táborunk a Laszlovszky-szőlő alatt elterülő mezőn ültött tanyát. Onnan mentünk minden nap a városmajorba lövöldözni és háborgatni az ellenséget. Május 20-án, mint a harmadik század parancsnoka, azt a rendeletet kaptam, hogy előrsi szolgálatom alkalmával eseltámadást intézsek a vár ellen. Az eső csak úgy szakadt. Én századommal a városmajor felől lövöldöztem a várra. A várból ágyúval feleltek, a mi azt mutatja, hogy komolyan tartották a támadást.

Az eső hajnal felé elállt. Pont három órakor eldőrdült az ágyú-decharge, mely jelentés volt az általános szurony-támadásra. A Bécsi-kapuhoz rohantunk, melyet ágyúzni kezdtünk. A tizenkét fontos golyók betörték a kaput s mi a részen át a várba rohantunk. Az osztrák katonák nem fejtették ki ellenállást. A terek és utcák különben is meglehetősen üresek voltak.

Én alig szedtem össze négy órátját századomat, mikor azt a parancsot kaptam, hogy a lánokban álló budai királyi palota oltására siessék. Oda mentem s bár két hét óta nem aludtam, teljes huszonnégy órán át részt vettem az oltási munkálatokban.»

Egy másik szemtanu Erdélyi Dániel, volt 1848/9-iki honvéd tizedes, a ki a biharmegyei Baj községben 1826-ban született, s több esztában vett részt, s így Szent-Tamás, Turja, Alibunár, Vác, Szolnok, Bicske, Nagy-Sarló, Komárom, Isaszeg mellett. Az ostrom idején gróf Leiningen parancsnoksága alatt a harmadik zászlóalj első századában szolgált. A Bécsi-kapunál létrán ment a várba. Az ostrom eseményeit úgy beszélte el, mint Alvinczy Avelin őrnagy.

A harmadik résztvevő Árvay László 1848/9-iki honvédszázados és volt dandár segédtiszt, a ki ott volt a branyiszki győzelmes csatában. Grőre ekkor személyesen tüzte föl Árvay mellére kitüntetésekké a piros szalagot. A 33-ik zászlóalj zászlóalját pedig arannyal himzett szalaggal díszítették fel. A zászlóalj mindig a zászló alatt vonult, miglen a kápolnai csatában ronggyá lőtték.

Árvay elbeszélése a vár megvívásáról a következő:

«Az ostromot a hetedik hadtestben, Kmety György hadosztályában, mint Földváry Berta-

lan őrnagy segédtiszte küzdöttem végig. A 33-ik zászlóaljjal Esztergomból május 4-én érkeztem Ó-Budára, hol ideiglenesen elszállásoltak. Én a budai Bomba-téren táboroztam. Hadosztályomnak feladata volt, hogy a Viziváros felől vivjuk meg a budai várát. A Vizivárosban polgárházakban, az apácza-zárdában és a templomokban vontuk meg magunkat, de puskatűzzel sűrűn háborgattuk a várőrséget. Hentzi a várból kíméletlenül lövette a Vizivárost. Napokon át nem aludtunk. Enni sem kaptunk, mert a várból öszszelövdözték élelmet szállító kocsiainkat.

A döntő ostrom reggelén az ágyú-jelzés után a Mátyás-templom tájékán egy szűk lépcsőn hatoltunk fel a bástyákhoz s negyvenöt létra segítségével másztunk fel a bástyafokra. Fent a várban üldözöbe vettük a menekülő zsoldosokat, mert Görgei parancsa az volt, hogy a várőrséget kardéire kell hányunk. Egy óra mulva azonban Görgei maga lovagolt végig a vár utcáin s megszüntette az öldöklést.

A diadalmas ostrom után már reggel öt órakor visszatértem a vizivárosi táborba, majd ó-budai szállásomra, a hol egy huzamban huszonnyolcz órát aludtam.»

Az ostromban részt vett honvédek közül még Szalabny József hadnagy arcképet mutatjuk be. A többiek: Kócsi Horváth Elek főhadnagy, Kőrösi József főhadnagy, László József és Salfalvy Károly hadnagyk s Bihari István őrmester a honvéd menedékház tagjai.

Dr. Kovács Dénes.

EGYVELEG.

* Gyűrűs újjának már rég idő óta rendszeresen a balkez negyedik ujját használják, különösen a jeggyűrűket ide tessik, abban a hitben, hogy ettől az újtól egy útir egyenesen a szívébe megy, s így az új szoros összekötötteben van a szerelemmel.

* A legkevesebb jövedelme van Európá fejlődémei között György görög királynak, ki évenként 400,000 forintból kénytelen megélni.

* Hídegyréri a kínai minden körülmények közt Ausztráliában egy kínai életuntsgában kivette ágyát a vasuti sínekre, gondosan levetkezett s lefeküdt bele s igen valószínűleg nyugodtan aludt, míg a vasut darabokra nem törté.

* Mohamedán művészeti kiállítás lesz a nyáron Párisban. Elő eset, hogy ezen érdekes művészeti csoportból önálló kiállítást rendeznek Európában.

* Nagy szárazság. Londonban márcziusban és áprilisban egymás után 32 napig egy csepp eső sem hullott, ilyen nagy szárazságot ott az utolsó felszárad óta soha sem észleltek.

* Ezüst-bőség. Az amerikai Egyesült-Államok kincstárában nem tudnak a sok ezüsttel mit csinálni. Közlebb egészen új acélborítékos pinczet építettek számára, de hat hónap alatt az is teljesen megtelt. Ily sok nyers és pénzé vert ezüst még soha sem volt egy helyen a világon.

* A cipő szorítása ellen egy tapasztalt ember azt ajánlja, hogy a cipőt este vásároljuk vagy akkor vétsünk mértéket, mivel a láb reggel a legkisebb, de estig a vérnyomás következtében folyvást tágul. A méreténél vigyázzunk még arra is, hogy lábunkat ne tartsuk szabadon a levegőben, hanem szilárdan lépünk rá.

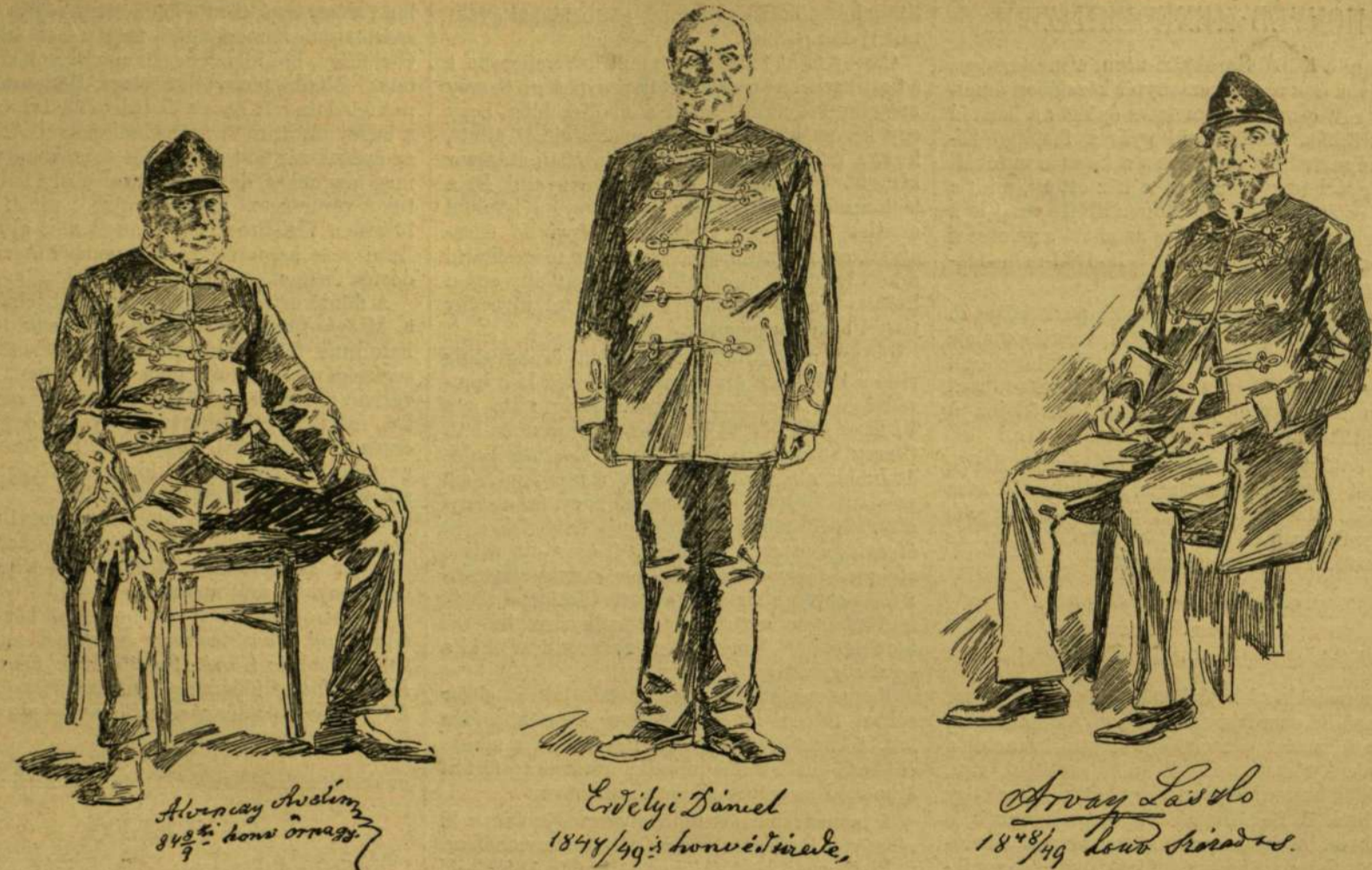
* Menyasszonycsere. Turkesztánban a vőlegény még mindig megvásárolja menyasszonyát. Ha a leány nem akarja a vőlegényt elfogadni, a szülőknek vissza kell adni a pénzt, de ha a menyasszony nővérét ajánlják fel cserébe, a vőlegény tartozik azt elfogadni. A sajátoság uton létrejött házasságok különben szerencsések s elválás nagyon ritkán történik.

* Mexikóból a spanyolok háromszáz év alatt csak hivatalos uton 7 milliárd forint jövedelmet vettek be adó és vámok czimén.

* A levágotat körömvég összehámitva nem épen jelentéktelen mennyiség. Minden ember hetenkint átlag 3/4 milliméternyit vég le egy körméről s így egy év alatt mintegy 1/4 méter. Ha a gyermekeket nem számítjuk is, a földgömbön levágotat körömdarabocskák egy év alatt összerakva 466.666 kilométernyi hosszúságot tennének.

* Nevezetes család. Grosspeison német faluban már 1630 óta egy és ugyanazon család tagjai a tanítók s nevezetes, hogy mindenik 50 évnél tovább működött mint tanító s egyuttal megérte aranylakodalmát is. A mostani tanító, Bethlin Gyula, a napokban ülte meg tanítóságának 50-ik évfordulóját.

* A Kelet-Indiába menő angol hajók közül oly sok sulyed el, hogy egy statisztikus számítása szerint tisztán az ily szerencsétlenségkél elveszett arany és drágakövek értéke mintegy 8000 millió forint.

Arany János, 34 1/2 éves örnagy

Eötvös László, 1844/49-iki honvédsereg

Arany László, 1848/49-es honvédsereg

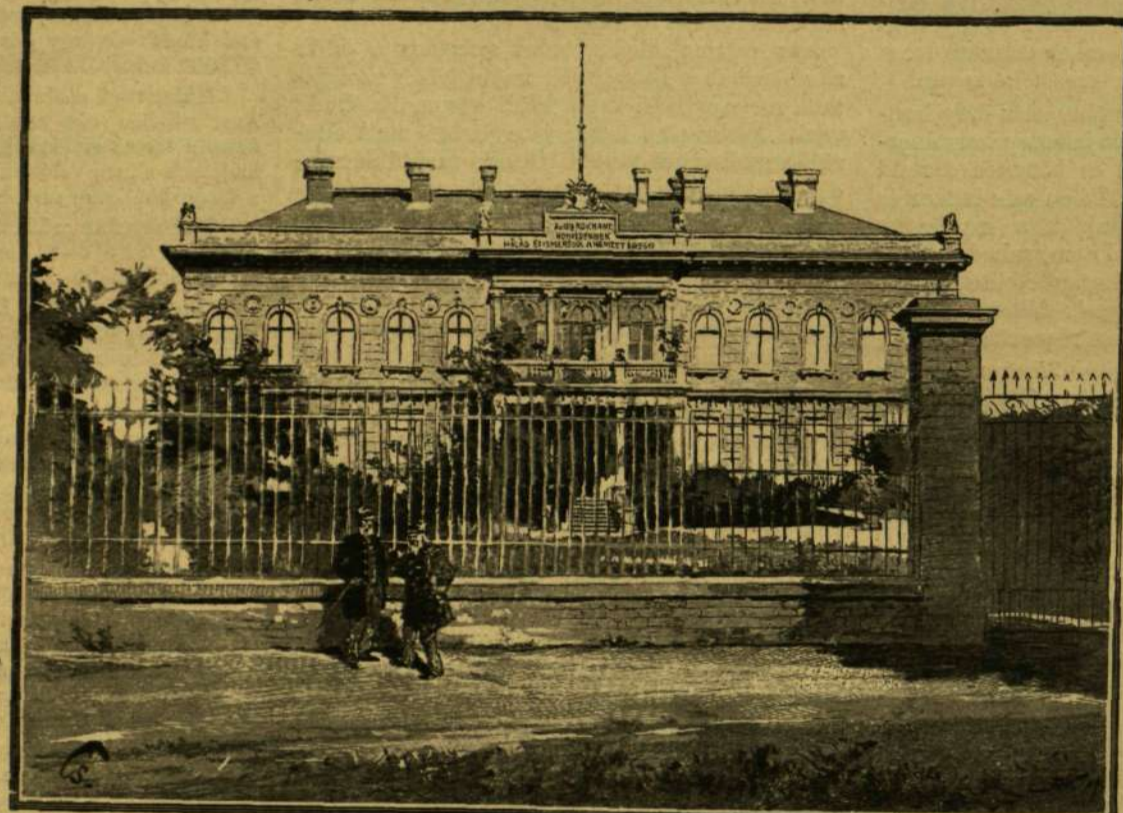
BUDAVAR OSTROMÁBAN RÉSZT VETT HONVÉDEK.

Kócsi Horváth Elek, főhadnagy.

Sófaly Károly, hadnagy.

A HONVÉD-MENEDÉKHÁZ.

Cserna Károly rajza.

Körösy József, főhadnagy.

Szalatny József, hadnagy. (Rész vett Budavár ostromában.)

Bihari István, őrmester.

Cserey Ignác, 1848/9-iki honvédsereg, a honvéd menedékház parancsnoka.

László József, a szabadcsapat alvezére.

A HONVÉD-MENEDÉKHÁZ ÉS LAKÓI. — JANTYIK MÁTYÁS RAJZAI.

ARANY SZOBRÁNAK LELEPLEZÉSE.

Meleg nyári májusi nap kedvezett annak a szép ünnepélynek, mely a hó 14-ikén Budapest lakosságának érdeklődését igénybe vette.

A nemzeti múzeum előtt már a délelőtti órákban nagy tömeg gyülekezett össze, s érdeklődéssel nézte azt a négy zászlósrábóc által alkotott sarokra feszített magas vázsonkarmot, mely Arany szobrát takarta el a szem elől. A közönség mind sűrűbb és sűrűbb sorokban foglalt helyet a rácos kerítésen belül, a múzeumi kertben, elfoglalva a múzeum impozáns oszlopos homlokzatához fölvezető nagy lépcsőzetet, megtöltve a széles utcát is, a hol még legkedvezőbb volt a néző helye, mert szemközt láthatta a szobrot. A közel eső nagy házakon vígan röpkedtek a zászlók, s az ablakok és erkélyek megteltek kíváncsi nézőkkel.

Bizonyos fesztelenség uralkodott a tömegben, mely példás rendet tudott tartani és szívesen üdvözölte a közélet jeleit. Wekerle miniszterelnök az ünnepély kezdetéig ott járt a közönség közt, beszélgetett ismerőseivel és üdvözölte őket. Fejérvári honvédelmi miniszter a katonaság főtisztjei elé sietett, kik feltűnő nagy számmal jelentek meg s elől járt köztük hg. Lobkovits hadtestparancsnok. A nemzeti múzeum lépcsőzete volt a legterkébb a hölgyek seregétől, s a virágos kalapok ezreitől. A férfi előkelőségek közül sokan öltöttek díszmagyart. Az akadémia küldöttségében Eötvös Loránd báró, Gyulai Pál, Beöthy Zoltán díszmagyarban jöttek el; egy kis csapat egyetemi ifju is magyar díszöltönyben hozta el az ifjúság koszorúját, melyet egy fiatal Szapáry gróf helyezett a szobor talapzatára. A bihari deputáció szép magyar ruhában jelent meg. A vasrácos belül csak jegyekkel lehetett jutni. Azon kívül az utcai közönség foglalt helyet, tömött nagy csoportokban és az ünnepély alatt a lóvasúti közlekedésnek is szünetelni kellett.

A szobor egyik oldalán széles emelvényt rendeztek be. Ott volt a költő fia: Arany László nevével. Veje: Széll Kálmán lelkész és sógora Erecsey a szalontai küldöttséggel érkeztek, melyet Balogh József főbíró vezetett. Az akadémia küldöttsége és előkelőségek foglalták el az emelvényt. Strobl Alajos, a szobor művésze, Schikendaz tanár, ki a talapzat tervét készítette és Beschornert, ki a szobrot öntötte, ott vártak a vászon körül. Tudósok, írók, művészek, a hivatali rangosztályok különböző fokozatai, főrendek, képviselők fényes és nagy gyülekezete volt ez, s hozzá egy nagy tömeg, mely ünnepiességet, komolyságot és érzést fejez ki, a mint várja, hogy tanuja lehessen egy nagy költő dicsőítésének.

A mint a küldöttségek s az akadémia tagjai megérkeztek s elfoglalták helyeiket: egy órákor, a budai dalárda a «Szózat» eléneklésével nyitotta meg az ünnepélyt.

B. Eötvös Loránd, mint a szoborbizottság elnöke szólalt meg ezután:

«Tisztelt gyülekezet! Szobrot emeltünk Aranynak, hogy jövő nemzedékek is csodálhassák nagyságát, mert nem vesztett még ki szíveinkből a csodálatnak arányát, mely kegyelettel bír nemesbűlni akkor, mikor a műről, mely felbresztette, annak alkotója felé irányul. Aranyt és főművét fogja élénk tündetni a szobor, az ő egyszerűségében és szép és meggyerő alakja mellett előttünk fognak állani költészetének a férfi és a nő erényeiben legfényesebb ragyogó alakjai is, Toldi és Piroksa, a magyar férfi, a magyar nő. A szobrász egész tehetségével, a költő iránt valóban költői lelkesedéssel dolgozott feladatán s mesteri kézzel formát adott az ércnek; rajtunk áll most, hogy az érczkezelés érzést, az érczomlok redői mögé eszmét rebegejünk, hogy így a holt anyag nekünk életet jelentsen, azoknak a nemes érzéseknek, azoknak a fölséges eszméknek életét, melyeket a költő véglehetőségig hirdetett. A percz, a melyben a szoborról le fog hullani a lepel, nemcsak a megemlékezésnek a perczé lesz, hanem a fogadalomé is, egy nemzet fogadalomé, melyben a költő eszményeihez egy szívvvel, egy lélekkel hűséget esküszünk. Üdvözlöm mindazokat, kik ebben a magasztos perczben itt összegyűltek s a kik koszorújukkal elhozták a kegyelet jelét, a hűségnek zálogát, s ezzel is bizonyosságot tesznek arról, hogy a kor, melyben a magyarnak nagy költője élt, őt megértette s meg is érdemelte.»

A beszéd végeztével alshullt a négy árbocztól tartott vázsonfal, s az alómló verőfényben ott ragyogott Arany alakja, a talapzat egyik oldalán az erős Toldi, a másikon a gyöngéd és poetikus Piroksa, ki koszorú után nyúl, hogy oda adja a költőnek; az előreszen pedig a kiterjesztett szárnyú turul madár, s a talapzaton a fényes név, semmi egyéb, csak Arany, melyet a delelőn álló nap szikrázó tündöklésbe hoz. A tömeg hosszan és lelkesen éljen, a

férfiak megemelik kalapjukat, nők kendőkkel lobogtatnak. Mindenki hódol a költőnek.

Gr. Csáky Albin közoktatásügyi miniszter szólott ezután, köszönetet mondva mindazoknak, a kik Arany Jánosnak ércben való megtestesítésének eszméjét megpendítették, a ki művészi ihlettel az eszmét megtestesítette s mélyen érzett hálát a szoborbizottság tagjainak, kik az emlék létrejötte körül annyit buzgólkodtak. Arany János szobrát gondozása alá veszi ama biztos reményben, hogy ebben a főváros hatósága szokott buzgalomával támogatni fogja.

Gerlóczy Károly polgármester szintén köszönetet mondott mindazoknak, kik a költői lángész dicsőítéséhez hozzájárultak. A nagy költőnek hódolva letette a főváros koszorúját, így, hogy a szobrot úgy mint a kormány, a főváros hatósága sértetlenül meg fogja őrizni.

Szász Károlynak, mint az akadémia és Kisfaludy-társaság megbizottjának hatásos beszéde következett ezután.

«Szobor maga és egész élete; szobor minden alkotása s teremtő képzeletének minden egyes alakja.

«Arany János valója, élete egy tökéletes szobor, művei megannyi szobor-csoportozat; egyes alakjai még egyszer annyi szobrok! Nevezem-e a Memnon szobrának, mely a hajnal első sugarára megzendül, mert az ő nyelvében zene zeng, titkos érzés szól? Arany költeményeiben a nyelv ereje és bája a zenével versenyez, színei a képrők remek festményeivel; de alakjainak plasztikája Phidias és Michel Angelo szobraival s a nyelv nagy művésze az alkotásban a szobrászat, az arányok biztonságában és szabatoságában az építő művészet remekeivel. Az ő szobrának azért is van legjobb helye itt, nemzeti múzeumunk előtt, mely a maga tömörségével, tiszta renaissance-stylje czifrátlan egyszerűségében, azóta oly bámulatosan haladt és szépült fővárosunknak ma is talán legszébb épülete. Ezért is, de még inkább azért, mert ez az épület multunk s nemzeti hagyományaink kincseinek legdusabb tárháza s rendeltetése épen az, hogy e kincseket őrizze s velük tanítson és gyönyörködtessen, vizsgáljon és lelkesítsen. S nekem jutott a meg nem érdemelt szerencse, hogy első legyek, ki az elismerés, hála és kegyelet koszorúján kívül a magyar tudományos akadémia és a Kisfaludy-társaság koszorúit s szoborra tehessem.»

A beszédet szólni nem akaró zajos éljenzés és taps követte. Dr. Czobor Béla, erre harsány hangon kiáltotta ki a koszorúk adományozóit. Koszorúkat küldtek: a Magyar Tudományos Akadémia, a Kisfaludy-

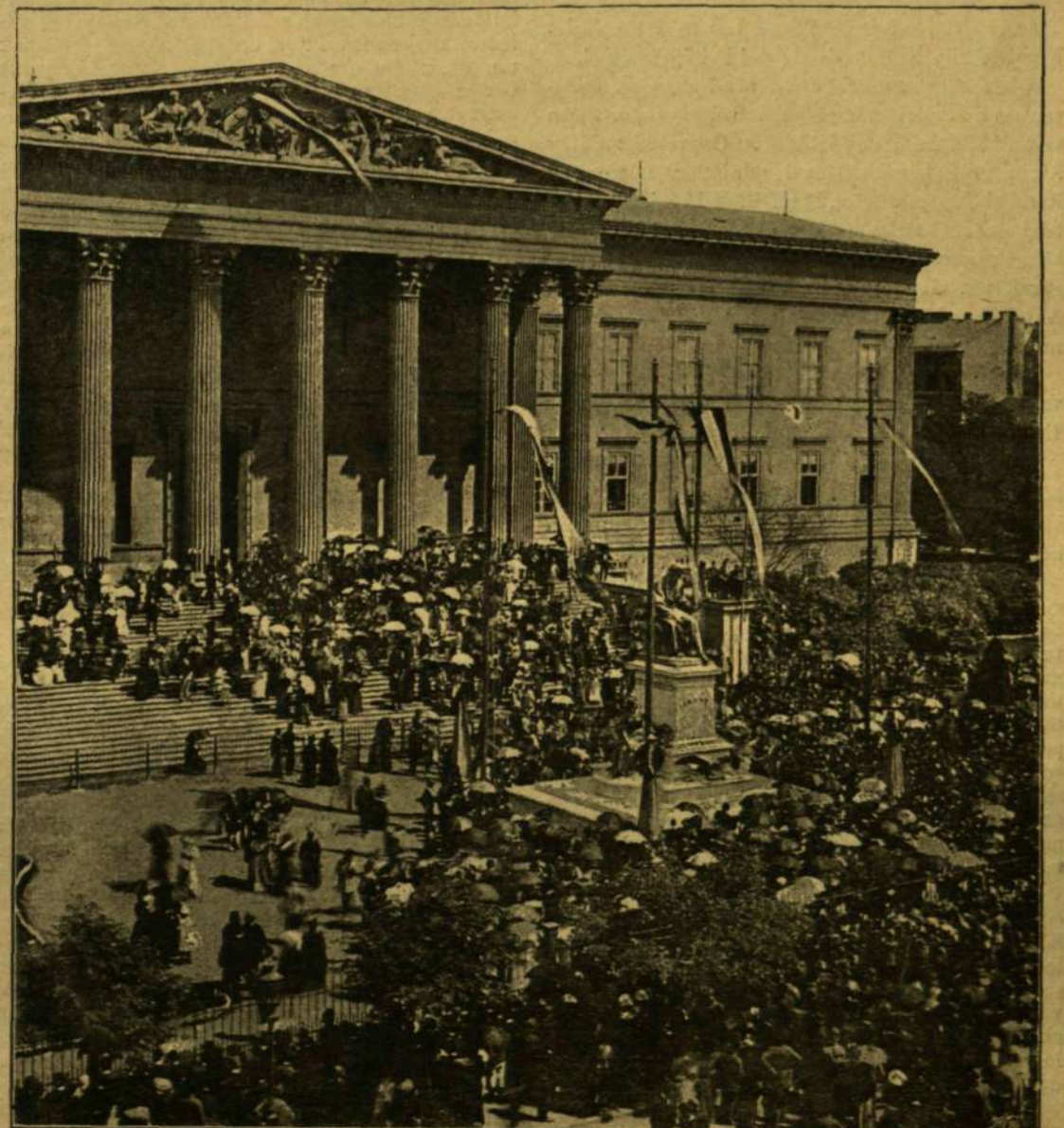
Társaság, Budapest főváros, Nagy-Szalonta város (ezüst koszorút), a műegyetemi tanári kar, Bihar-megyei közönsége, a debreczeni ref. kollégium, a budapesti tudományegyetem ifjúsága, az «Othon» írók- és hírlapírók köre, az orsz. középiskolai tanári egyesület, az orsz. nőképző-egyesület, a budai gimnázium tanári kara és önképzőköre, a szegedi Dugonics-társaság, az újpesti Arany-János-kör, a népköztudományi kör, a nagyváradai Szigligeti-kör, a Ferencz-József-nevelőintézet és a kegyes tanítórindulat intézetének ifjúsága, a soproni irodalmi és művészeti kör, a budapesti ág. ev. főgimnázium önképzőköre, a nagykeresői főgimnázium tanártestülete, stb.

Az ünnepély berekesztésével a budai dalárda a Szózatot énekelte. A meghívott közönség erre szétoszlott, de a kapuk felnyitása után sok ezer néző özönlött újra a múzeum-kertbe, s a szobornak egész napon át tömérdek bámulója akadt.

A leleplezési ünnep után a Hungária szálloda díz-teremben lakoma volt, a melyen sok felkészültt mondottak.

Az első szónok báró Eötvös Loránd volt, a ki a királyra emelte poharát. Ezután felolvasta Arany János üdülő helyének, Karlsbad városának táviratát, a melyben a városi tanács kijelenti, hogy együtt érez az ünnepben az akadémiával, s a magyar néppel együtt hódol Arany János emlékének. Szász Károly Eötvös Lorándra emelte poharát, Hegedűs Sándor pedig a szalontai küldöttségre mondott lelkes tőszót. Czobor Béla a szobor megalkotóját, Strobl Alajos szobrászt és Beschornert, a műöntőt éltette, a mire Beschornert nagy tetszés között magyar nyelven válaszolt. Széll Kálmán az akadémia új tagjaira mondott felkészültt, míg György Endre a legnépszerűbb tagokra, a kilenczven esztendő Jeddikre, Brassai Sámuelre és Vay Miklósról emelte poharát. Ezután Beöthy állt fel s éltette Szilágyi Istánt, azt a férfit, a ki Arany Jánost fölfedezte. Végül Czobor Béla katolikus lelkész Szász Károly református püspökre, mint az akadémia másodelnökére emelte poharát.

Mikor már a nagy vendégsereg szétoszlott, kisebb társaság maradt még az asztalnál, melynek beszélgetéséből egy szép terv született: Salamon Ferencz szobra. Ugy történt a dolog, hogy az öreg Beschornert elmondotta, mennyit bányódott a világban, de azért megmaradt magyarnak. Ezután a szoboröntés került szóba, melynek fonálán Beöthy Zoltán megemlékezett Salamon Ferenczről, a genialis történetíróról, kinek nincs meg arcképe az akadémiaiban, s e célra a jelenlevők közt gyűjtést indított. Erre

ARANY JÁNOS SZOBRÁ A LELEPLEZÉS UTÁN.

Weinwurm Antal fényképe.

Beschner felállt és kijelentette, hogy ő a Salamon Ferenc szobrát ingyen fogja megönteni s mivel még így sem lehet valamit elkezdni, apró költségre is ad száz forintot. Utána Czobor Béla még arról is kezdekett, hogy szobrának is fog akadni olyan áldozatkész, mint Beschner. Így csakhamar csinos kis összeg gyűlt össze Salamon arcképének megfestésére s szobrának elkészítésére.

Az Arany-szobor koszorú ügyében Eötvös Loránd báró, mint az Arany-szoborbizottság elnöke, akként intézkedett, hogy az akadémia nagy babéroszörjája szalagjával együtt, a többi koszorú pedig szalag nélkül a nagy költőnek a kerpesi-úti temetőben levő sírjára helyeztessék. A koszorúk szalagjait a nagy-szalontai Arany-szoba számára küldötték el. Megjegyezzük még, hogy Nagy-Szalonta város ezüst-koszorúja egyelőre a Kisfaludy-társaságnak az akadémia palotájában levő ereklye-szobájában nyert elhelyezést.

A szobor alkotóját, Strobl Alajos szobrász-tanárt, a leleplezés alkalmából tanítványai lelkes ovációkban részesítették.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖZGYŰLÉSE.

A tud. akadémiának május 8-ikán megnyílt nagygyűlése e hó 14-ikén az ünnepélyes közgyűléssel végződött, mely kizárólag Arany emlékeztetésére volt szentelve.

A nagygyűlésről még utólagosan meg kell említenünk, hogy május 12-ikén a tagválasztó ülésen egytől-egyig megválasztották mindazokat a tiszteleti, rendes, levelező és kültagokat, kiket az egyes osztályok ajánlottak.

A közgyűlés vasárnap délelőtt 10 órakor kezdődött, s nagy és előkelő közönség töltötte meg a díszterem minden részét. Az elnöki emelvény mögött Arany Jánosnak Barabás festette arcképe volt fölállítva dísznövények közé csoportja közt. A közgyűlés minden tárgya Aranyval foglalkozott. Az elnöki megnyitói beszéd az akadémia mély hódolatát tolmácsolta; lírai költészetéről egyik barátja, Lévy József tartott szép tanulmányt, oly oldalról mutatva be a nagy eposzköltőt, melyről az emlékbeszédek és ismeretesek eddig csak keveset beszéltek. Szily Kálmán főtitkár mint magyarnévű elődjéről emlékezett meg, ki tizenkét évig viselte a főtitkári hivatalát.

Az elnöki emelvényt Eötvös Loránd báró Szász Károly, Szily Kálmán és Gyulai Pál foglalták el.

A közönség sorában és az akadémiások emelvényén a közélet számos jelese volt látható. Jelen volt a költő fia, Arany László is. Ott voltak: Csáky Albin gróf közoktatásügyi miniszter, Hieronymi Károly belügyminiszter, Bánffy Dezso báró képviselőházi elnök, Császká éresek, Fraknói és Bucics püspökök, Breznay egyetemi rektor, Ráth Károly főpolgármester, Gerlóczy Károly polgármester, Lukács Antal főrendiházi tag s az akadémia tagjai szokatlannul nagy számban.

Nagy-Szalonta város küldöttségének tagjai közt voltak Széll Kálmán ref. lelkész (Arany veje) és Ercesey Sándor, a költő sógora is.

B. Eötvös Loránd elnök tartotta a megnyitói beszédét, Aranyról szólva, kinek szobra már ott áll a Múzeum előtt, s rövid, tömör szavakkal jellemezvén a költőt.

„Az igaz költő, mint ő, nemcsak magával a fellegette ragadja, hanem az élet göröngyös útján sem hagyja világosság nélkül tévelyegni olvasóit. Bár tudnak követni mennél többet ezt a világosságot, mely annak, a ki a földön szépre, jóra törekszik, biztosabban jelöli ki a követendő irányt, mint az állam törvényeinek s az iskola nevelésének száz meg száz parancsa. Mert a mint kétségtelen az, hogy nemes érzés és eszményi felfogás nélkül nem létezik még semmi nagy e földön, így bizonyos az is, hogy csak az tudja lerázni magáról a föld sarát s csak az lesz nagy tettekre képes, a ki, mikor elhatározásra készül, tanácsadóinak sorában a költőnek is ad helyet.

Azért legyünk figyelmesek a költő szavára értünk egész folyamában s nemcsak az ifju kor szenvedélyes felindulásának perzeiben, hanem később is, a költészet teljesítésének egyformán muló napjaiban, hiszen szeretetünk még akkor, a mikor már nem vagyunk szerelmesek, a hazáért áldozatot hozhatunk akkor is, a mikor már nem bírjuk forgatni a kardot, hit és reményre szilárdunk van a munka közben úgy, mint a kétségbeesés óráiban.

Aranyt műzása a bölcsőtől a sírig kísérte, dalát sugalta, tettét vezérelte. Költői műve, melyet nekünk örökségül hagyott, magában foglalja az ifju álmaid,

a férfi cselekvését s az öreg kor visszaemlékezését. Értsük meg a költő szavát, ne csak kérdjük folyvást hazaszeretetünkkel, hanem fogjunk a dologhoz, mert bizony a nemzeti kultúra, nemzeti politika, nemzeti génius csak úres szavakként konganak addig, a míg nem fogjuk meg az eke szarvát, nem suhintjuk erős karral a kalapácsot, a míg nem teljesíti mindegyikünk a maga szerszámaival és a maga képességével azt a munkát, a mely neki osztályrészül jutott.

Kár pedig vesztgelni, mert a nemzet, melynek erényeiből a költő hőisének alakját tudta megteremteni, ha komolyan hozzálát, még nagy dolgokat tehet.

Arany János megtette a magáét, tegyük meg mi is a magunkét.

Zajos tetszés fogadta a megnyitói beszédet. Lévy József foglalta el azután a felolvasó-asztalt s Arany lírájáról olvasott föl tanulmányt s lírai költeményeiről, kisebb verseiről tartott mélyebben járó előadást, melegen megemlékezve a költőhöz fűződött baráti viszonyról, a miből következik, hogy midőn költeményeit olvassa, meg-megériint keletkezésük idejének légáramlata, mely egykor a költővel együtt őt is közvetlenül környezte.

A miket Arany lírai és balladaféle költeményekben nyújtott — mondá Lévy — ép oly értékesek a maguk nemében, mint epikai hosszabb művei. Egy dala sincs, mely eredeti teremtő erejére ne vallana.

Csak a népiélet előlín szívhatta magába azt a tiszta, romlatlan népmemzeti szellemet, mely költészetét eszme, felfogás, nyelv és forma tekintetében áthatja. Az egyszerű hajlék puritán erkölsei, melyek már gyermekkorában a biblia, a szoltások és imák olvasására utaltak; a néphagyományok, melyeken ájtatos ragaszkodással csüggött; az el nem korcsosult magyar beszéd és kifejezések, melyek bölcsőjétől fülében csengettek, majd midőn önművelésének tudatára ébredt, régi költői irodalmunk előszeretettel tanulmányozása — mind megannyi szerencsés eszközei lettek annak, hogy benne oly költőt nyerjen a nemzet, minőt valóban nyert. Aranyunkat úgy erdete, mint helyzet, hajlama és tanulmányai utalták arra, hogy nemesebb értelemben vett népköltővé legyen.

Világosan állván előtt: költészetének feladata és eszközei, a nyelv titkaira fordított annyi tanulmány, finom érzék, kiváló ész- és szívtulajdonok összhangzó birtokában, nem csoda, hogy oly nyelvművészeknek bizonyította magát műveiben, a kire sokáig példánnyul fog mutatni a magyar költői irodalom. Nála a nyelv egy engedelmes művészi anyag, mely az ő tetszése szerint készsággal és könnyűséggel simul a legkülönműbb tárgyak s külső és belső állapotok jellemző kifejezéséhez. Neki önként és bőséggel állanak rendelkezésére oly szavak és fordulatok, melyeket bár az élő népi nyelv és régebbi irodalom talán megörözt, de melyek az ő műveiben jól eső újdonság színében jelennek meg előttünk. Az ő költői stíljé ennél fogva valami egyéni. Nem stereotip, nem merev, nem módoros, hanem élő, eleven és jellemző.

Mély és maradandó hatást gyakorol ránk az ő lírája. E hatás forrása ép ugy keresendő a tartalom nemességében, mint a nyelv különös erejében és bájában s a forma tökéletességében. Érzeme őszinteségéből egy parányi sem esik áldozatul a szó virágának s a kifejezések föllengésének. Pedig ott, a hol annak helye van, senki sem tud ragyogóbb színekkel festeni. Éles szeme s finom érzéke könnyen találja meg a legsajátosabb kifejezéseket a tárgy jellemzésére. Henye, közönséges jelző vagy üres kép távol marad tőle. A mi ott van, az mind oda tartozó.

Költészetén bizonyos komolyság, mondhatnám búskomolyság, vonul keresztül. Semmi sem ad azonban okot azon méltatlan és felületes véleményre, hogy ez a líra hideg, elvont, elméledő, nem eléggé fenszárnyaló. A ki a szenvedések iskolájában érezni és gondolkozni megtanult s önsorsán kívül nemzete sorsát is szívén viseli: Arany költészetében mindig fölemelő és nemesítő gyönyörűséget talál.

Valamint költői nyelve szellemét, ugy formáit is sok részben a néptől vette. Mélyebben, mint előtte bárki, figyelte és tanulmányozta a népköltészet élő és írott jelenségeit, azzal együtt népezének sajátosságát s régi irodalmunk hagyományait. Megállapodott helyes nézeteket, hogy ne mondjan, fölfedezéseket tett közté a magyar versidomról melyek bár egy iskolai észra szánt értekezés stíj körében jelentek meg, költői versirodalomunkra nézve mégis kiváló fontossággal bírnak.

A mit az elméletben hirdetett, igyekezett megvalósítani a gyakorlatban. Használatba vette a népdalformákat; azoknak alapján új meg új alakításokat kombinált; de még sem mondhatjuk, hogy tulnyomó, vagy tekintélyes számban mutatnák ennek példáját költeményei. Inkább a szellem az, mely őt e részben is irányozta. Balladákban leginkább érvényre jut a népköltészet befolyása; később azokban is felhasználja, igaz, hogy mesteri eredetiséggel, az éjszaki balladák mintáit. Mindent összevéve, bátran állíthatni, hogy nyelv, forma és szellem népmemzeti s

művészi egybeolvadása egy költőnknek sem hat reánk oly bájjal és erővel, mint Arany lírájában.

Hatását korának és az utána következő kornak költőire tagadni nem lehet. Ha egyéb nem is, de az a formatókély, melyet nála a legnemesebb tartalom emel, követendő példánnyul szolgálhatott a fiatal verselőknél. Mégsem vettük észre, hogy az utánzó seregét ugy vonta volna maga után, mint annak idején a Petőfi költészet. A különböző hatás oka a két költő egymástól különböző természetében keresendő. Az érzelme csendes mélysége nem költ a szemléletben oly heves érdeklődést, mint a lángoló képzelet és a viharos szenvedély játéka.

Arany lírája teljes összhangban tünteti fel a költőt és az embert. Semmi disszonancia nincs a kettő között mielőttünk, kik az ő egyszerűségét és életét közelebből rokonszenves figyelemmel kísérhettük. Egyszerű valódiság, minden külső máz, vagy szimulacra nélkül. Mély honszeretet hatja át ezt a szorongó, érzelmdús szívet. A nemzet sorsa iránti meleg részvét ad ajkára hangot is, midőn a szenvedések sulya alatt félig megtörve piheg s végerejét még összeszedi.

Ez a szeretet az, melynek hatása alatt nála az általános emberi vonások is a különleges nemzeti sajátosságok emelésére szolgálnak, ez az, mely lantján oly hatalmas tiltakozásban zendül meg a kozmopolita költő-zet ellen.

Leleke jóssággal van eltelve, ugy a természet tárgyai, mint az emberek iránt. Az emberben az embert, a belső nézi és becsüli, annak minden külső, esetleges tartozéka nélkül.

„Érzebe öntött szobrából Toldiból vett alakok környezik, — így fejezte be Lévy emlékbeszédét, — mintha jelképezni akarnák, hogy a Toldi-mondakör teszi Arany nevét maradandóvá. De e szobor és az alakok felett, ugy tetszik nekem, ott sugárzik az a glória is, mely Arany lírájából veszi eredetét s mely legközvetlenebbül világítja meg azt, a mi ő benne örök: — az ő halhatatlan szellemét.”

Lévy tanulmányát, melyben Arany lírájának egyes darabjait is jellemzi, nagy figyelemmel hallgatták s végül zajosn megjelenezték.

Szily Kálmán főtitkár felolvasása következett Aranyról, mint az akadémia volt főtitkáráról.

„Ez a hely az övé volt! Ki oly visszavonultan élt, itt jelent meg évenként egyszer, a nagy nyilvánosság előtt; innen, e helyről jártatta végig melabús tekintetét a közönség tömött sorain, a mely áhitattal leste a szót, még az évi jelentés száraz adatait is, az ő ajkairól. Évről-évre megtörtebben jelent meg előttünk; tizenhat éve láttuk itt utoljára s már több mint tíz éve, hogy elhagyott bennünket örökre. De szelleme ma ismét itt van közöttünk.”

A visszaemlékezés előadja azután Aranyunk főtitkárri történet megválasztását. 1864-ben halt meg Szalay László, B. Eötvös József vállalta magára, hogy rábeszéli Aranyt a titkárság elfogadására. A költő akkor magányba vágyott, haza Szalontára, leánya köré. Arany végre nem ellenkezett s 1865-ben megválasztották s tizenkét évig vitte a titkári tennőket. Sok apró kellemetlenséget, kicsinyességet kellett elviselnie, melyek a költőnek nagyon sok idejét vették el.

Mindjárt hivatalba lépése után azzal lepte meg, hogy az Akadémia épületében ekkor épített titkári lakást bérebe fogják adni s őt lakbérral elégtik ki. Ekkor írta azt a humoros költeményét, melyet versei között találtak s melyből a következő versszakokat közöljük:

A tudományak háza vagyok:
Ennek örüljek hát ma nagyon?
Kell gyalogni a lalkem agyon,
Nyári melegben, télen fagyon!

Hát hisz a malmot befejezték,
De szegény molnárt kirekeszték;
Kormányos evezzen a gálya után,
Így akar ez a kapitány.

Nincs, ki ne lássa, bár csupa vak,
Hogy kocsis helye: kocsin a vak;
Ha leszortják, hajlja gyalog
Csakhogy az aztán lassú dolog.

Ámde ki valja ebben a kárt?
Nékem ez a kis séta nem árt;
Pezsgeti vérem, tart melegen,
Csak a szekéren baj ne legyen!

„Buda halála”-nak megkoszorúzása óta, Arany műzása többé semmi életfelet nem adott magáról. A nagy közönség is a titkári hivatal viselésében kereste az igazi okot, és szerette volna a költőt e teher alól felszabadítva látni.

Báró Eötvös József és Pauler minisztersége idejében többször tettek lépést, hogy a nemzet nagy költőjét időrabló hivatalától fölmentessék s jövedelmét állandó évdíjjal pótolják. Arany tiltakozott az ilyen megfiztetés ellen, mert mint mondani szokta: Keserő kenyér az, a mit a nemzet kegyelemből ad. Végezte tehát tovább a titkári hivatal ügybajos dolgait.

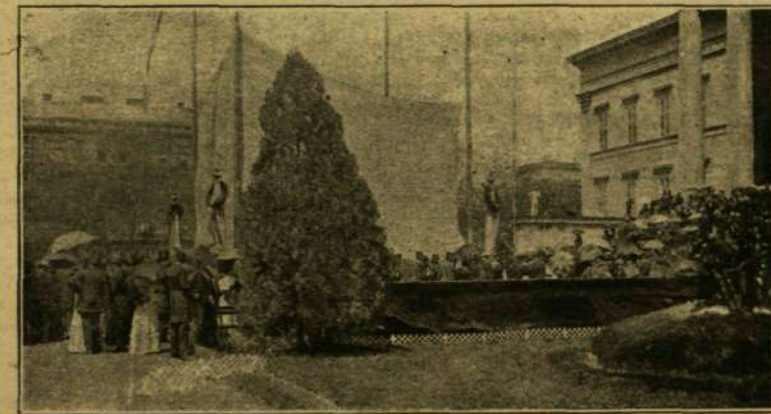
Tizenöt évi hivataloskodásán az Akadémia 1870-ben úgy akart könnyíteni, hogy az új alapsza-

bályokkal kevesebb teendő rovatott rá. Erre írta aztán ezt a kis verset:

Szép megfiztetetés,
De nem bírok vele:
Nem vagyok már a kés,
Hanem csak a nyele.

A következő években már a lemondás gondolatával foglalkozott. 1876-ban be is adta, de az Akadémia nem fogadta el, valamint 1877-ben sem. Ezt az évet azonban már gond nélkül töltötte a Margit-szigeten, hol a „Toldi Szerelmét” befejezte s ebben az egy esztendőben több apró dalt írt, mint máskor huszonöt év alatt.

A visszaemlékezést, mely sok becses irodalomtörténeti adatot gyűjtött össze, a közönség megjelenezte. A diszülés ezzel véget ért s az akadémiások és a közönség elindult a szobor-leleplezésre.

A leleplezés előtt.

A leleplezés előtt: Az előtérben gr. Csáky miniszter és Eötvös Loránd, a szobor-bizottság elnöke.

A szobor baloldaltól felvéve, háttérben a Sándor-utca sarokházával.

A szobor a Múzeum lépcsőjéről felvéve.

AZ ARANY-SZOBOR LELEPLEZÉSE.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

Az ünnepély pünköst első napján délelőtt 11 órakor kezdődik, és sorrendje ez: a budai dalárda Kölcsey himnuszát énekeli; Szénessy Sándor ismerteti a szobor történetét, miközben a leleplezés megtörténik; ezt követi Degré Alajos beszéde a honvédek részéről; majd a Jókai-Erkel-féle királyhymusz adja elő a budai dalárda; Bartók Lajos elszavalja ünnepi ódáját; aztán átadják a szobrot a főváros gondozása alá, a mire a főváros nevében Gerlóczy polgármester válaszol. Végül a Szózat következik.

A képviselőház tagjai közül eddig mintegy száznyolcvan jelentkezett, hogy b. Bánffy elnök vezetése alatt megjelen a szobornál. Egy értekezleten elhatározták, hogy kocsikban együtt vonulnak föl a várba, onnan pedig gyalog mennek a szoborhoz. A ház koszorúját az elnök teszi le a szoborra. Gr. Apponyi Albert 400 frtot adott az ünnepély költségeire, kikölte, hogy a koszorút készített hölgyek részére ülőhelyeket készítsenek. Több körben pénzt gyűjtöttek, hogy a vidékről szegény honvédek felutazhassanak, így a Schlick-féle vasgyár munkásai 73 frtot, a szabó-partestület 25 frtot. A megyei törvényhatóságok közül eddig a következők jelentették be, hogy küldöttségileg képviseltetik magukat:

háiban Cserey Ignác ezredes-parancsnok vezénylete testületileg vonul ki.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Arany János, írta Riedl Frigyes, második bővített kiadás; kiadja Hornyáczky Viktor. Riedl igyekezett a költőről és költészetéről hí képet adni e műben. Széptani elemzését nyújtja a költő képzelőtehetségének, embereinek, állatainak, fejtegeti epikus költészetének vonásait, méltítja prózáját, nyelvét és stílusát, s kiemeli jelentőségét, összegyűjti Arany költői égiségének részleteit. Nagy figyelemmel írt munka, mely tizenkét fejezetben sok figyelemreméltót mond el a nagy költőről. A kötetet Aranyunk Izsó által készített szobrától való kép díszíti s ára 2 forint.

Öt nyelvű szótárt ad ki Somogyi Ede, a magyar, német, angol, francia és olasz nyelv szótárát. A szótár mind az öt nyelv szókincsét feldolgozza betűrendben. Az egyes szavak értelmét kifejező idegen szók sorban (magyar, német, angol, francia, olasz) vannak összeállítva. A mű 7—800,000 ezer szót tartalmaz, s füzetenkint 30 krajczárjával rendelhető meg Robitzek Zs. könyvkereskedésénél.

Próbaházasság, Gerő Károly boházata, mely a népszínház játékréndjének most egyik legkedveltebb

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar vörös-kereszt-egylet május 17-ikén tartotta évi közgyűlését gróf Csekonics Endre elnöklete alatt, igen élénk részvét mellett. Az évi jelentés szerint az egylet nagy tevékenységet fejtett ki, a lefolyt évben is; közel 55 ezer frtot fordított humanitárius célokra; tagjainak száma 50 ezerre szaporodott; vagyona megúti a két milliót. A közgyűlés megválasztotta elnöknek gróf Csekonics Endrét, alelnöknek dr. Schlauch Lőrinc püspököt, főgondnoknak dr. Darányi Ignácot, főjegyzőnek Ribáry Józsefet, jegyzőnek Csávósy Bélát.

Az erdélyi magyar közművelődési egylet közgyűlése. Deesen május 28-ikán lesz az Emke közgyűlése, melyre messze vidékről is sokan elmennek. A közgyűlés napján rendezendő díszelőadásra Jakab Odón irt prologot és E. Kovács Gyula a kolozsvári nemzeti színház tagja szavalja. A lobogó-zott városba, impozáns lesz május hó 28-án reggel 10 órakor a bevonulás. A közgyűlés a reform. templomban lesz, mert ez a legnagyobb helyiség a városban. Az indulás Bethlen Gábor gróf elnök vezetésével a Kolozsvárról május hó 28-ikán reggel lesz a rendes vonattal. Május 29-ikén és 30-án kirándulás Erdély legzebb és legirányzóbb vidékére, Ó-Radnára, az Ünököl alá a bukovinai-moldovai

határszélén, hol az erdélyi Kárpát-egyesület radna-borbereki fenyves fűdjének ünnepélyes megnyitása lesz.

MI UJSÁG?

A király Köszegen. A király az ideai hadgyakorlatok alkalmával hosszabb ideig fog Köszegen tartózkodni, hol a katonai alárendelt épületében rendeznek be a számára lakást. Köszegről átrándul Szombathelyre is s itt a püspöki palotában fogja fogadni a tisztelgő küldöttségeket.

Eljegyzés az uralkodó-családban. A hivatalos lap e hó 16-iki száma megerősítette azt a több nap óta szállongó hírt, melyet örömmel hallott mindenki, hogy József főherceg fia, József Ágost főherceg, jegyet váltott a király unokájával, Augustza bajor hercegnővel, Lipót bajor herceg és Gizella főhercegnő leányával. A végleg József Ágost főherceg ez év augusztus 9-ikén lesz 21 éves, Augustza hercegnő pedig ápril 28-án töltötte be 18-ik évét. Az uralkodó-család két ágának e frige benső örömmel tölti el mindenkit.

Az országgyűlés. A képviselőház e hó 17-én tartotta utolsó érdemleges ülést, melyen gróf Csáky Albin közoktatásiügyi miniszter nagy éljenzés közt terjesztette elő a vallásabadságról szóló törvényjavaslatot. Az ülésnek elnapolása a pünkösdi ünnepekre nem történhetik meg, mert a főrendiház még nem végezte el a képviselőház által megszavazott törvényjavaslatokat. Az országgyűlést alkalmassint e hó 30-ikán rekesztik be királyi kéziratú. A delegációk e hó 25-ikére vannak összehívva Bécsbe.

Duka Tivadar, Londonban élő hazánkfia, ki mint honvédtiszt jelen Budavár ostrománál, s a létrákat ő szállította az illető helyre a nagy nap előtti éjjelen, — a mostani emlékművel rendező bizottsághoz a következő levelet küldötte:

London, május 16-án 1893. Budavár bevételének emlékművére üdvözetet küld a távolból, az ünnepély rendező bizottságnak és különösen agg bajtársainak egy 1849-iki honvédszászados, ki akkoron szintén tett némi, bár igen csekély szolgálatot, és közvetlen szemtanúja volt Görgei tábornok oldala mellett a soha el nem feledhető eseményeknek. — Duka Tivadar.

Gyászmise Klapkárért. E hó 17-ikén volt évfordulója Klapka György tábornok halálának. Lelki ádvéért a budapesti ferencziek templomában d. e. 11 órakor gyászmise volt.

Kossuth Ferencz német rendjele. A véletlen úgy akarta, hogy a német császárt és az olasz királyt Kossuth Ferencz, a közepetengeri vasut forgalmi főnöke vigye vonatán Romából Nápolyba. Ennek az érdekes véletlenségnek folytatása is van: Vilmos császár Kossuth Ferenczet a másodosztályú porosz koronarenddel tüntette ki.

A májusi ünnep. Az 'Otthon' írói kör által az árvízkarosultak javára rendezett májusi ünnep vasárnap óta szakadatlanul tart, s az idő is nagyon kedvezett. Minden este villamos fény mellett nagy közönség jelent meg a városigetben az iparszarnok korozóján, hol katonai zenekar játszik. E hó 14-ikén délután különösen nagy közönség sereglett itt össze, este pedig az iparszarnok egyesített ezreke menő sokaságot, mely hangversenyre gyűlt egybe. A filmharmonikusok kezdtek Goldmark 'Tavaszi nyitányával' s e jeles zenekar végezte a Berlioz-féle Rákóczi indulóval; Blaha Lujza asszony népdalival gyújtott, majd Sauer Emil zongoraművészt tapsolta a közönség, a budai dalárdá pedig két karéneket adott elő. Az eredmény anyagilag is fényes volt. A májusi ünnepeket a szombati virágkorzó fejezi be. A virágokkal feldíszített fogatok az Andrássy-úton vonulnak ki a városigetbe.

Tompa Mihály emlékezete. Ez év július 30-ikán kegyeletos ünnepet ülnek Hamván. Ekkor lesz 25 éve annak, hogy Tompa Mihály ott eltemették. A gömöri lelkesek, kiknek Tompa pályatársuk volt, ez alkalmából emlékművet rendeznek és Szabó József gymnáziumi tanár fogja az emlékbeszédet tartani. A Tompa-emlék-bizottság pedig koszorút helyez a költő sírjára. A rimaszombati gymnáziumi Tompa-kör már május 28-án fogja leróni kegyeleto adóját a hamvai temetőben, még a szünidő előtt.

A 'Várkastély a Kárpátokban' című regény folytatását a 'Vasárnapi Ujság' legközelebbi számában közölik.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEINK.

A Vasárnapi Ujság — frt 8.— frt 4.— frt 2.—
A Világkrónikával együtt • 10.— • 5.— • 2.50
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok — • 12.— • 6.— • 3.—
A Világkrónikával együtt • 14.— • 7.— • 3.50
Csapán a Politikai Ujdonságok 5.— • 2.50 • 1.25
A Világkrónikával együtt 7.— • 3.50 • 1.75

A 'Vasárnapi Ujság', a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes lap, eredeti elbeszéléseket és életképeket, részben illusztrálva, közöl Jókai Mórtól, Mikszáth Kálmántól, Baksay Sándortól, Gyarmathy Zsigánótól, B. Büttner Linától, Petelei Istvántól, Szivos Bélától, Rákos Viktortól, Kacsányi Gézától, Kazár Emiltől, stb. — A külföldiek közül leginkább az angol, francia, orosz szépirodalom jelesebb elbeszélői műveit mutatja be.

Az előfizetések a 'Vasárnapi Ujság' és 'Politikai Ujdonságok' kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. küldendők.

A 'Vasárnapi Ujság' egyes számának ára 20 kr.

HALÁLOZÁSOK.

BESZÉDES KÁLMÁN, hazánkfia május 3-án Konstantinápolyban meghalt. A szabadságharc leveretése után menekült Törökországba, a honnan haza sem tért többé. Többször beutazta a Keletet s a török történelemnek az emigrációinak és a keleti viszonyoknak egyik legalaposabb ismerője volt. Eleinte festői működéséből tartotta fenn magát, utóbb írogatót külföldi és magyar lapokba s néhány év óta a tájoltás elméletét tanította a török katonai akadémián. Beszédes volt az, a ki felkutatva a rodostói Rákóczi-emlékeket, megírta azok történetét s több mint 400 rajzot és vázlatot vett fel róluk. Mozgékony, eleven ember volt s egész Szatambul ismerte az öreg urat. Ha magyarok jöttek Konstantinápolyba, Beszédes mindig ott termett s órákon át magyarázta a török főváros nevezetességeit.

Elhunytak még a közelebbi napokban: MOGYORÓSSY JÁNOS, ki Békésmegyében és a gróf Wenkheim család szolgálatában sokáig működött, megírta a megye, Békés város és a gr. Wenkheim család történetét, s mikor nyugalmába vonult, a régészeti tudományoknak szentelte életét, 88 éves korában, Békés-Gyulán. — BAY BERTALAN, földbirtokos, Borsod-megye tisztelt veteránja, ki a szabadságharcban példaadóan vett részt, a hatvanas években Borsod-megye alispánja lett, 75 éves korában. — DESZÉNTY KÁLMÁN, kir. közjegyző, Zemplénvármegye egyik tisztelt férfa, Nagy-Mihályon. Egyike volt a szabadságharc legvirágzóbb katonáinak. Bem alatt szolgált. Személyes vitézsége honvédhuszár századosi rangot és 16 sebet szerzett számára. — NEMES JÁNOS, tartományi bányafőnöknök Kolozsvárotól, 90-dik évében. Kulturális, egyházi vagy hazafias ügyeknél mindig áldozatkészséggel tanusított. Az E. M. K. E.-nek nem régiben 2000 frtot, a ref. egyháznak szintén 2000 frtot adott. — RUTH JÁNOS, aranytiszt pap, a piaristák váci házának tiszteletbeli kormányzó-segédje, a budai főgymnásium volt igazgatója, 84-dik évében, Váczon. — WUKOSINOVICS GYÖRGY, verseczi gör. kel. szerb főesperes, 78 éves. Rajeczi BURJÁN JÁNOS, 1848.9 honvédfőhadnagy, mérnök, 72 éves, Budapesten. — MERZA JOACHIM, földbirtokos, 73 éves, Kolozsvárt. — VITÉZ LAJOS, az orosházi keresztény népbank igazgatója, 39 éves, Orosházán. — ERB FERENCZ, kolozsvári iskolaigazgató, 31 éves korában. — ZALAY JÓZSEF, nyug. sóhivatali ellenőr, 48-as honvédfőhadnagy, hontmegei birtokán, Borsiban. — BREZTÓVOSZKY EDE, pénzügyi tanácsos, 54 éves, Nagy-Váradon. — VARGA ISTVÁN, Bécs-Bodrog megye jegyzőfi karának nesztor, Petrovosszelo közönségnek negyvenegy évig jegyzője, 73 éves, Petrovosszellón. — SZENTMIRY KÁLMÁN, ügyvéd, győrvármegyei földbirtokos, 50 éves, Győrben. — VINCEZ MIHÁLY, községi tanító, ötvenedik, működésének huszonharmadik évében Kassán.

ÖZV. RAPCSÁK GYÖRGYNE, szül. Simor Anna, néhai Simor János hercegprímás nővére, 73 éves korában, Érsekújvárt, s holttestét Esztergomba vitték. — ÖZV. BEREZOVITZ IRÉNNE, szül. Fáy Constantia, Szendrő-Ládon, 58 éves korában. — BÁNYI BELÁNÉ, sz. Császár Mária, földbirtokosnak, a hajduböszörményi takarékpénztár igazgatójának neje. — ÖZV. KASZOVITZ ROZÁLIA, jótékonyaságról széles körökben ismert mariona, a fővárosban. Nagy vagyonának egy részét még életében különféle jótékony intézmények létesítésére fordította. — BÖCCZ LAJOSNÉ, szül. Vaymár Cécille, pestvidéki kir. törvényszéki bíró neje, 33-ik évében, Pozsonyban. — RIGÓ JÁNOSNÉ, sz. Csima Mária, gyöngyösi hírlapíró édes anyja, 72 éves korában.

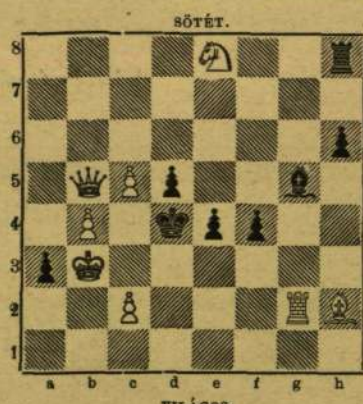
Szerkesztői mondanivalók.

Átutazóban. Egy tanítópár aranylakodalmán. Mind a két költemény művelt ízlésű írónak vall, azonban valódi költői tehetség egyikben sem tűnik föl. Hangulatos sorokat tud ugyan írni, de egységes, szerves egészet alkotni nem bír. Különösen az 'Átutazóban' címűben vannak szép helyek s ebből még az egységes hangulat sem hiányzik, de mennyire nem tudja megtalálni a kellő perspektívát. A költő a boldog emlékek által megszentelt helyen utazik keresztül, ép ezer az úton, ép a jegyenek árnyán vitte nejét esküvére; de már a második versszakban, a helyett, hogy a pillanat közvetlen benyomásának adná át magát, reflexiókba bocsátkozik, hogy szerelmük áldása, lelkük fénye lebeg ezeken a mezőkön, akár nyár van, akár ősz, akár havas tél. Mennyivel hatásosabb volna a vers, ha a költő azt mondaná el, a mit abban a pillanatban lát és érez s a közvetlen szemlétekből menne át a mult idők visszaélmodására. A versalak is nagyon mesterkélt, nyolcsoros versszakban a rimeknek olyan elhelyezése, hogy az első sor a harmadikkal, a második a hatodikkal, a negyedik pedig a nyolcadikkal rimel, a rimet csaknem észrevehetetlenné teszi.

P. S. A Bulyovszky (nem pedig Bulyovszky) Lilla-féle, mert az a Kisfaludy-Társaság pályadíja) pályázat eredményét a magyar tud. akadémiá május 14-iki nagygyűlésén tették közzé. A jelentés csak egyetlen pályaműről, a 'Rákóczi sírja' címűről szót nem emleget, de jutalmára ezt sem tartotta érdemesnek. A Telegi-díjra legközelebb szomortyújátékok, a Karácsonyi-jutalmért pedig vígjátékok pályáznak, határnap mind a kettőre 1893. szept. 30. A Kócsán-díj ezúttal nincs kitűzve, mert az alapítványnak most esedékes kamataiból az eddigi pályanyertes darabok adtnak ki.

SAKKJÁTÉK.

1774. számú feladvány. Weinheimer R.-től.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

Az 1767. számú feladvány megfejtése.

Bayersdorfer A.-től.

Megfejtés. Világos a. Sötét
1. K6-f7 -- g6-f5 : a) 1. ... Kd5-e4
2. He4-f6 -- Kd5-e5 : 2. Vg5-f4 -- Ke4-d5
3. Fa7-b8 -- Ke5-f5 : 3. Vf4-c4 stb.
4. e3-e4 mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Ung-Turnács: Nemeth Péter. — Kecskemét: Balogh Diénes. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 19-ik számában közölt képtalány megfejtése: A babona a hittel él vissza.

Heti naptár, május hó.

Table with 4 columns: Nap, Katholikus és protestáns, Görög-Orosz, Izraelita. Rows list dates from May 21 to 27 with corresponding religious observances.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Nyers selyem Bastruhákra alkalmas kelméket előnyönlként 10 ft 50 kr-ért és jobb fajtaikat is — valamint fekete, fehér és szines selyem-kelméket méterenként 45 kr-ól 11 ft 65 kr-ig — sima, kockázott, csikosott, mintázott és damaszt stb. minőségben (mintegy 240 fajtaban és 2000 különböző szín s árnyalatban) szállít: póstáber és vámtanatosan Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben. Minták póstafordulóval küldetnek. Svájcba címzett levelekre 10 kros és levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. (3)

Latzkovits A. BUDAPEST, IV. ker., váci-utca 22. szám. Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros ajánlja uri divat- és fehérnemű-ujdonságait.

INGEK óriási választék legujabb nyakkendőkben.

Legnagyobb raktár: fehér és szines ingekben, sima, redős és gomblyuk nélküli mellekkel, valamint zsebkezdők, keztyük, harisnyák, alsó-tricot és utazási czikkekbén.

1893. május. 197. sz. 1893. május. BUDAPESTI SZEMLE

A M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti GYULAI PÁL.

TARTALOM:

Egy magyar hadvezér mint chemikus. — Than Károlytól. Köttét forgalmú földbirtok és agrár-politikák — György Endrétől. Gróf Széchenyi István irodalmi munkásságáról (II.) — Zichy Antaltól. New-Orléans bevétele Farragut-tól. — Reményi Antaltól. Colette fogadalma. Regény. (V.) — Schultz Johanna után, francziából — L. N. Költemények. Egy ifjú emlékkönyvébe. — Gyulai Páltól. — Októberi éj. Musset Alfred után, francziából — Radó Antaltól. A 'Dalok könyve' Heinétől, magyarul. — m. p. — Értéstitő. Janet P.: A politikai tudomány története. — D. E. — Újhegyi: Budavár keletkezése és hadtörténeti multja. — H. M. — Éble G. Károlyi Ferencz gróf és kora. — I. — Helyreigazítás. — Brózik Károlytól. — Válasz. — Simonyi Jenőtől. — Új magyar könyvek. Megjelen évenként 12-szer 10 ívnyi havi fizetékben. Előfizetési ára bérmentes küldéssel egész évre 12 forint, félévre 6 frt.

Franklin-Társulat magyar irod. intézet és könyvnyomda Budapesten.

A felső magyarországi Kárpátok gyógygy. Tepla Trencsén-Teplicus vasuti Állomástól 20 percznyi távolságban. Ausztria-Magyarország legerőteljesebb kénis fűrdője, 28 egész és 319 R. term. ésezes meleg forrásokkal. mesen, fényűzővel Pompás felkissell, gyógyfürdő erdei béréndezett fürdőben. Határozott, kényes, Ujmanon épült vény, bűntől, idegnyugtató, nagyarányú gyógyterem, ischias, idült körbajok, 'aró', belégzési, masszázstesztsz, a csontok és terep-gyógyászat, villamos nekrosia s más gyógykezelés. Az egész és kényes minden törvénynek megfelelő, olcsó lakások. Hangversenyek, színház. Jó forrás-víz, jeles konyha jutányos árak mellett. Május és szeptemberben naponta 3 frtet szoba, fűrdő és egész étkezés. — Híres! Utmutató trencsén-Teplicusban (németül) minden könyv. kapható. Képes tervezetet ingyen küld a fűrdő-igazgatóság: Krepler F. igazgató.

30 év óta udv. istállóknak, valamint katonai és polgári nagyobb istállóknak is, használatban; nagyobb erőfeszítések előtt és után erősítőül; további fogamodások, rándulások, az inak merevsége s más ily alkalmaknál; képesül a lovat kiváló teljesítményekre idomításnál.

Kwizda-féle Restitutionsfluid Kapható Ausztr.-Magyarors. gyógyszerárakban és drogistáknál F8 letét: Kwizda Ferencz János osztr. cs. és k. román k. udv. száll. ker. gyógygy. Kornonburgban, Bécs mellett. Magyarországi főirakr Bpest Török József gyógygy.

Tessék a fönnebbi védjegyre ügyelni, s a vételnél határozottan kifejezni: Kwizda-féle Restitutionsfluid.

CSÁSZÁRFÜRDŐ BUDAPESTEN.

Fűrdő — a egyszerű uszodák is — kizárólag kénis, hő- és langyos ásványvizekkel vannak táplálva, melyeknek természetes hőmérséke 27° C. és 65° C. közt váltakozik. Gőzfűrdője a maga nemében páratlan. Iszapfűrdő, teljes átalakítás következtében a legmodernebb iszapfűrdők. Fűrdőinek gyógyhatása évszázadok óta híres: közönséges és csúszós bántalmak, izmádmányok, idegbajok, zsevágyenság, bőrbetegségek, verajok, fémmergések ellen, a langyos fűrdők, mint erősítő általános gyengesség esetében. — Az ivó gyógy-mód: emésztési zavarok, idült gyomorhurut, máj-, lép- és vesébántalmak és alhasi pangás esetében. — A belégző gyógy-mód (inhaliatio): az orr és szájüreg, a gége és a légző hurutos bántalmak ellen. — Néi bajok ellen a sós és lúg-lúg fűrdők kiváló sikerrel használhatók. — Massage és villanyárami gyógy-mód. — Állandó fűrdőorvos: Dr. Diecher Ferencz specialista nőorvos. — 200 lakosozba (60 kr.-tól 3 forintig), melyeknek nagy része a fűrdőket zárt — télen fűtött — folyosók által van összekötve, miáltal a téli gyógy-mód veszély nélkül használható. — Kávéház, étterem, sík és hegyi sétahely. — Naponként kétszer katonazene. — Gyógy- és zenedíj nincs. — A főváros minden pontjához kitanó közlekedés.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

TANULÓ-STATISZTIKÁHOZ VALÓ SZÁZALÉK-TÁBLÁK.

Mindennemű és tanügyi hatóságok használatára. Összeállították: BALOG MÓR és CZÓGLER ANDRÁS. Ára 30 kr.

E táblák segítségével legott meg lehet tudni, hogy valamely osztály tanulóinak bizonyos része az illető osztály létszámának hány százalékát teszi. Az oszlopok fején levő kövőbb számok az osztály tanulók létszámát, az oszlopok baloldalán levő folyó számok pedig azon tanulók számát jelentik, a kiknek megfelelő százaléka kerestetik; az eme számok mellett jobbra levő számok a kerestetit százalékokat adják. A táblák 1-től 80-ig terjedő létszámot magukban foglaló osztályokra terjednek ki. A százalékok 2 tizedes helyre pontosak. Azok a százalékok, melyekben a 3-ik pontos tizedeshely 5-nél nagyobb, csillaggal vannak megjelölve.

Advertisement for 'Kwizda-féle Restitutionsfluid' featuring a circular logo with 'JURY 1888' and 'Fényképeszteli műintézet' text. It lists various ailments it treats and mentions 'N. havani utca 18. sz. 12. emeleten'.

Advertisement for 'Szt.-Margitszigeti Gyógyfürdőhely'. It describes the location (43-7° C. hévíz), the quality of the water, and the services provided by Dr. Bauer Antal. It also mentions the price of the water and the availability of a bathhouse.

Valódi franczia méterje Kollarits Józs. és fiai
 vászon, fehérnemű és szövöttáru nagy raktárában az „YPSZILANTI“-hoz Budapesten, IV. ker., váci-utca 5.

MATTONI-FÉLE ERZSÉ-SÓS-FÜRDŐ BET BUDAPEST-KELENFÖLD

Idény május 1-től szept. végéig.
 Keserű források. Ivó és fürdőgyógyimód.
 A gyógyhely fürdői, esetleg ivóforrásai kitűnő eredménnyel alkalmazhatók: 1. Bármely okok folytán keletkezett lobos izadmányoknál; 2. Női bajoknál, különösen metritis chronicánál; méhköri és hasbártyalob után visszamaradt izadmányoknál; a méhnek helyzetváltozások, nemkülönben daganatok által előidézett izgatottsági tüneteinél; hurutos állapotok és tisztulási zavaroknál stb. 3. Az alhasi szervek bántalmainál: májbajok, szokványos székrekedés, stb. 4. Zsírkőrnál. 5. Kőszívnyél, stb.

Valódi szellőztetés,
 ugyan hűvösebb levegő, kivált a hálószobákban; tényleg jobb melegítés és szellőzés. Osműködő szellőztető, 2-12 mag (lap) minden fűtőtestre alkalmas; hátul légcsőn át a szobába csak előlől bejutja ki a füstöt és rossz levegőt; nappali szobák, szobák, konyhák, éléskamrák, pincék és irodákban nélkülözhetlen. 6-12 márk. 4X6 méterre 1-6 rugós szellőztető 12 márk. elágazó. Készíttetésre, szállításra 6 m-től kezdve, kérünk térvázlatot. — Terveket ingyen. Vevők 2, 30 év óta szimternők. Leipzig - Magvetés.

A száraz építéset elemei.

Gazdák, építésetek és gazdasági tanintézetek hallgatói számára.

Irta **MIKA KÁROLY** kir. mérnök.
 Százharmincz ábrával.
 Ara füzve 50 kr.

FÜRDŐORVOS: DR. BRUCK JAKAB, az orsz. közegészségi tanács r. k. tagja.
 Egészséges fekvés, fél órányira a fővárostól, kényelmes lakások, jó vendéglő, zene, kád- és márványfürdők, különféle zuhanykészülékekkel. — Rendes társasági-közeledés.
 A kocsik állomási helye: Ferencz József-ter, a régi Lloyd-épület előtt.
 A gyógyhelyre vonatkozó bővebb felvilágosításul szívesen szolgál.
Mattoni és Wille Budapest.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE.
 Alapított 1847.
Brausweller János.
 Szegeden. Co. és kiz. kizárólagosan. 326b. élelmiszer- és műanyag. fűtő- és. hó. sz. stb.
 ÓRAK, ÉKSZEREK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE.
 Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközölhetnek.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyveskereskedésben kapható:

„Legalkalmasabb jutalomkönyvek középiskolai tanulóknak.“
TANULMÁNYOK.

A MAGYAR IFJUSÁG ÉS A MŰVELT KÖZÖNSÉG SZÁMÁRA.

Irta **SZITNYAI ELEK.**

Ára füzve 1 frt. Vászonnkötésben 1 frt 40 kr.
 Tartalom: Előszó. — I. rész. Kisebb értekezések, chiárik, tanulók számára. Mire tanít általában a jó vig- és a jó szomorújáték? — Híres férfiak életrajzairól. — Háború és béke. — Légy kész egyestülni. — A baj korán orvoslandó. — Ábrándozás az élet megfontója, mely... — II. rész. Ünnepi beszédek, értekezések. Beszél az ifjúsághoz az önképzésről, a kötelességéről, az érdeklődésről, tanulásra buzdítás, jutalmak kiosztásakor. — Igazmondás a szónoklatban. — III. rész. Felolvasások, különféle tanulmányok. Mit nevezünk valódi műveltségnek? — Az álomról és annak jelentőségéről. — A humor. — Legkiválóbb kritikáink a kritikáról. — A szónoki előadás egyes kellékeiről. — IV. rész. Szépirodalmi előadások, tanulmányok. A nemzeti irodalom tanulmányozásának haszna és fontossága. — Berzenyi Dániel, Petőfi Sándor és Tompa Mihály költészetének főbb eszméi. — Kötőcsy Ferencz szónoki műveinek vezéreszméi. — Vörösmarty Mihály és Arany János lyrai költeményeinek főeszméi. — Kedélyes és nem kedélyes emberek.

LEVELEK EGY TANULÓ IFJÚHOZ.

Irta **SZITNYAI ELEK.**

Ára füzve 1 frt. Vászonnba kötve 1 frt 40 kr.
 Előszó a levelekhez. — A lét harcában a jobb győz. — A figyelem fontosságáról. — Az ó-classikus tanulmányozásáról. — Experimentálás otthon. — A német nyelv bírásnak fontossága. — A gyorsírásról. — Olvasásra ajánlott jellemképző művek. — A ruházatkodás, divatbábok. — Az ének és zene nemesítő hatásáról. — A jó magaviselet. — Hogyan olvassunk? — A valódi hazafiság. — Az iskolai barátságokról. — Az okos szülő és az iskolai büntetések. — A regényolvasás következményei. — A vallásosság értelme. — A kézimunka fontossága. — Vizsgálatok előtt. — A fájdalom nemesítő hatásáról. — A pénzzel való bánás művészete. — A rajztanulás fontossága. — A boldognak között. (Látogatás a Lipótmezőn.) — A napi lapok rendszer olvasásának következményei. — Goethe bölcs mondásai. — A vakokról. — Egy hazánkia afrikai utazásáról. — A jó és rossz szavalt. — A kisértektől való félelem. — Trefort A. vezéreszméi. — Színművek hatása, színházlátogatás. — Az adriai tenger partjain. Abbazia. — Álom, visió, hallucináció. — Madách, Bulwer, Flammario, Hartmann. — Az emberiség jövőjéről. — Az egyetemi pályáról. — Beszéd 6 Felsége a király nevenapján. — A pályaválasztásról. — A legszebb protectió.

Egészen ujonnan berendezve! **Fürdő-idény tartama május—szeptember.** Villamos világítás!

A leggazdagabb **szénsavas vasas források.** (József- és Mihály-forrás.)
 A női bántalmak, vérszegénység, sápkór, hólyaghurut és vesefőny, aranyeres bántalmak, gyomor- és bélhurut, idegbajok ellen kiváló orvosi tekintélyek által ajánlva.
 Szénsavas vasas meleg (pezső)-tükör-fürdők, egy külön és ezétra emelt új épületben, a legkényelmesebben berendezve nők és férfiak számára. — Láp(mór)-fürdők. Calorisator-fürdők. Mindennemű kádfürdők. Uzoda a természetes források főlé emelve, (17-18° C. fokra melegítve). Kellemes égjái. Jó olcsó lakások. Kiténő kiszolgálás és jó étkezés. Naponta többször zene. Este villamos világítás a parkban.
 Állandó fürdőorvos: Dr. Sántha György.

Buziás gyógyfürdő
 vasuti állomás LUGOS vagy TEMESVÁR.
 Zónajegy Budapest—Orsova.
Magyar királyi államvasutak.
 Minden vonatok elegáns társasokosik személyenként 1 frt, magánfogatok személyenként 1 frt 150 a fürdőigazgatóság által kiadandó.
 vize nemcsak mint kiténő gyógyviz is ismeretes, de óriási szénsavtartalmánál fogva a legkellemesebb hűsítő italtul is szolgál. Mindennemű felvilágosításul, nemkülönben prospektusokkal szolgál a fürdő-igazgatóság Buziáson (Temesegy).
Hidegvizgyógyintézet Kneipp-kúra Buziáson.
 Tekintettel a fürdőző közönség azon részére, mely a hidegvizkúrát, főleg a Kneipp-kúrát kívánja használni, Buziás-fürdőn is ez idén egy külön és ezétra épült és szakszerűen berendezett vizgyógyintézet létesült, hol a vizgyógyimód és Kneipp-kúra művelein kívül masszázs, villanyozás, villamos fürdők is alkalmazhatók. Külön gyógy-étrend. Jól képzett fürdőszolgák és fürdőszolgánok.
 A vizgyógyintézetnek e téren már régóta előnyösen ismert szakorvosa és vezetője: Dr. Fajth Péter.

Mosoruha-szövet
KUNZ és MÖSSMER vászon- és fehérnemű-áruházában,
 Budapest, Kigyó-ter „a szép juhászéhoz“,
 levantin, batiszt, creppzephyr, selyembulladék, czérnaszövet, turista-flanell, atlasz-szatin.
 Csakis jó minőség és jó mosó-szin. — Minták kívánatra készséggel ingyen és bérmentve.

Legjobb és Leghíresebb Pipe Hőlgypor
La VELOUTINE
 Különleges Rizspor BISMUTAL VEGETIVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

Faj-ekek!!
 Világhírű régi nevezetes telep. Alapított 1864-ben.
 50 nemes faj.

Seyfarth Arthur, első német faj-tenyésztő intéző Kéistritzben (Németország).
 Számos európai utazmak szállította, a legmagasabb kitüntetésű díjazott; szállít teljes specialitásokat modern renomir. luxus-szállon, vadász- és sportkutyákról. — Nagy gyűjtemény bernáthei newfoundland mastiff, német dogge, bulldog, terriere, colleis, vérehek, fűrészszek, vadász-brackler- és borz-ekek, uszkárok, máltai, rattler, majomfejű és mopszkutyákból, érekek stb. afrikákból. Jótállás mellett csupán 1. r. minde. Jelas nagy választék. Előrendelést minden országból. Sok más kiténő írt levezető és gróf házból, legmagasabb kitüntetésűtől és kinológokról. Gazdagon illusztrált album 50 filler; katalógus díj nélkül. Erreli fényképek kiténő kutyafajokról, 1. cab. és 25 miniat. 3 márk. Érdekes illusztrált munka: „Der Hund und seine Basen, Zucht, Pflege und Dressur“ (Az eb és annak nevelése, ápolása és idomítása) 5 márk. Kivétel minden világérsébe!

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER legkiszébb égyényes **SAVANYU-KÚT**

Dr. Lengiel Fr.-léle nyirfabalzsam. Kir. szab. Svédhonra. 4867
 Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törését megfúrjuk, emberemlékeztől óta mint a legkiténőbb szegítő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a fel-találó utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer ugyannyira csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely szálal fehérre és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kiténő az arcon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczsín, a bőrnek fehérséget, gyöngérséget és fideséget kiténő; a leg-rövidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvörösséget, borotkát a a bőr minden más egyéb tisztátalan-ságát. Ara egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrpólo szappan, mely a bőrt gyöngéddé és finomá teszi a hivata va a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ara 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.
 Főraktár: **TOROK JÓZSEF** gyógyszer, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

EZREK MENNEK CARLSBADBA, Zwittau, Brian mellett.
 Egyenruha-szövetek, vízmentes lóden és vadaskélmény, peruvian-ne és dokking származékokra. Utj plaidet, stb.
Női ruhakelmék, valamennyi újdonság, legzad-gabb választékban.
 Mintakönyvek szabómenteknek bérment-lenül.
 Ugyanott kapható: **Vasas chinabor,** 1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt és **Serall-arczenőes** szegítő ollen egy tégely 70 kr., franco küldve 1 frt 5 kr. 4715

Dr. Lengiel Fr.-léle nyirfabalzsam. Kir. szab. Svédhonra. 4867
 Már magában véve azon növényi nedv, amely a nyirfából kifolyik, ha annak törését megfúrjuk, emberemlékeztől óta mint a legkiténőbb szegítő szer volt ismeretes, ha azonban ezen nedv a fel-találó utasításai szerint, balzsammá alakítatik át, csak akkor nyer ugyannyira csodálatos hatást. Ha este megkenjük vele az arcot vagy más bőrrészeket, akkor másnap csaknem észrevehetetlen pikkelyek válnak le a bőrről, a mely szálal fehérre és gyöngéddé válik. Ezen balzsam kiténő az arcon a ráncokat és himlőhelyeket, ifjú arczsín, a bőrnek fehérséget, gyöngérséget és fideséget kiténő; a leg-rövidebb idő alatt eltávolítja a szeplőt, májfoltot, anyajegyeket, orrvörösséget, borotkát a a bőr minden más egyéb tisztátalan-ságát. Ara egy korsónak, használati utasítással együtt, 1 frt 50 kr.

Dr. Lengiel orvosi BENZOE-SZAPPANA a legalkalmasabb bőrpólo szappan, mely a bőrt gyöngéddé és finomá teszi a hivata va a nyirbalzsam hatását előmozdítani. Ara 60 kr. Kapható minden jobb gyógyszerárban.
 Főraktár: **TOROK JÓZSEF** gyógyszer, Budapest, király-utca 12. — Aradon: Ring S. gyógyszerésznél.

EZREK MENNEK CARLSBADBA, Zwittau, Brian mellett.
 Egyenruha-szövetek, vízmentes lóden és vadaskélmény, peruvian-ne és dokking származékokra. Utj plaidet, stb.
Női ruhakelmék, valamennyi újdonság, legzad-gabb választékban.
 Mintakönyvek szabómenteknek bérment-lenül.
 Ugyanott kapható: **Vasas chinabor,** 1 üveg 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt és **Serall-arczenőes** szegítő ollen egy tégely 70 kr., franco küldve 1 frt 5 kr. 4715

BALATON-FÜRED GYÓGYFÜRDŐ
 Zalamegyében, Magyarország.
 Posta-, távirtda helyben.
 Fürdő-idény kezdete május 21-től szeptember végeig.
 Tiszta ózondús, enyhe, egyenletes tóparti levegő; égyényes, sós, szénsavas, vasas források; juhasvó-, tej-, szőlő-, massage-gyógyimód; szénsavas melegpezső és szénsavas hidegfürdők, gőzfürdő, zuhanyok, balatontavi hidegfürdők és uszodák; orvosi tekintélyek által igen ajánlva: vérszegénység, görvály-, gümőkör-, csúsz-, kösvény-, légszervek hurutos bántalmái, rekedtség, vérkőpés, gyomor-, bélhurut-, máj- és lépvérbőség-, női bajok és idegbántalmakban.
Elsőrangú fürdőintézet.
 Hegykéltől védett gyönyörű fekvés, díszes és császari berendezés, gyógy-terem, sétacsarnok, árnyékos sétányok, lombos park, fenyves liget, tózege, szini előadatok, hetenkint táncmulatság, élvezetes kirándulások, sétacsarnokkázás, Elegans lakások az Erzsébet-, Klotild-udvarokban és a Grand Hotelben; esinos nyaralók. Jó és méredekelt étkezés, table d'hotie, convert 1 frt 50 kr. A szobák ára 40 krtól 4 frtig. Junius 15-ig és augusztus 20-tól a saison végeig a lakások 30%, az étkezés 20% olcsóbb a Grand Hotel éttermeiben.
 Vasuti állomás Siófok és Veszprém. Siófokról gőzhajón 1 óra. Veszprémről bérkocsin 1 1/2 óra. Vasuti seasonsjegyek 33 1/2% kedvezményvel, menettéti jegyek, — 3 napra — fálaron kaphatók. Prospektusokkal ingyen szolgálunk. A fürdőintézet rendelő főirovsa: Dr. Huray István.
 Lakásmegrendelések — előleg mellett — Kovács Abel fürdőigazgatóhoz intézendők Balaton-Füredre.
 Balaton-Füredi ásványvíz, mely mint étréndi víz is igen kedvelt, — fő-raktárs Edeksuty L. ásványvíz-szállítónál Budapesten. Kapható Szemerey Jánosnál Veszprémben, és Birkmayer Lajosnál Székes-Fehérvárott.
A fürdő-igazgatóság.

WALLA JÓZSEF cementáru-gyára
 építési anyagok raktára
 Budapest, VII. ker., Rottenbiller-utca 13. sz.
 Vállalkozik:
GRANITTERAZZO, BETONIROZÁSOK, CSATORNÁZÁSOK, SZÖKÖKUTAK, CZEMENT-LAPOK ÉS MOZAIK LAPOKKALI KÖVEZÉSEK elkészítésére stb.
 Raktárt tart:
KERAMIT LAPOK, KELHEIMI LAPOK, METTLACHI LAPOK, TERRACOTTA-ÁRUK, KÖFEDÉLPEP, TŰZÁLLÓ TEGLÁK, KEMÉNY RAKVÁ-NYOKBÓL stb.
 Gyári raktára a gartenau Port-landi cement és vízhatlan mésgyárnak.
STEINZEUGRÖHREN
 Gyári raktára a gartenau Port-landi cement és vízhatlan mésgyárnak.

A magyar királyi államvasutak gépgyára
 legkiténőbb szerkezetű és a versenyeken eddigelé legyőzhetlen maradt **gőzcsepplőgarnitúráit, hengerkazános lokomobiljait, szalmakazalozó gépeit, gőzkukoriczamorzsolóit és Stibor-kőrfüréseit** kedvező feltételek mellett ajánlja **a magyar királyi államvasutak gépgyára vezérügynöksége**
 Árjegyzék ingyen. **BUDAPEST, VIII., József-körút 41.** Árjegyzék ingyen.
 Tévédések elkerülése végett, a levelezések, küldemények és megrendelések, mindig csak az utóbbi cím használandó. — Vigyázzunk a címre!
 Budapest, VIII., József-körút 41. sz.

BUDAPESTI CZÉGEK.

Fényképezési készülékeket
műkedvelők számára, legújabb uti távcsöveket kitűnő szemüvegeket és orrsüvegket, megváltó maximál-lázmérőket, Aneroid (légsúlymérőket) szabadalmazott rajzeszközöket ajánl
CALDERONI és Társa Budapest.

Fájós lábakra
ajánlom készítményeimet
GERŐ ADOLF
cipészemester
V., Fűrdő-utca 2. sz.
Dianafürdő-épület.

Neuschlosz Ödön és Marcel
parket-gyára. Budapest, V., Felső-rakpart 10.
Ajánlja kitűnő minőségű paha- és keményfa padozatait. Számos kitüntetés. Nagy készlet. Mintalapok, árjegyzékek ingyen és bérmentve.

SCHOTTOLA ERNŐ
Budapest (Foncière-palota).
Peronospora fecskendők,
ruggyanta tömlők, kerti fecskendők,
és kutak raktára.

KÖZPONTI
VÁLTÓ-ÜZLET RÉSZV. TÁRSASÁG
IV., Bécsi-utca 4. szám,
legelőnyösebben vesz és elad mindennemű érték-papirokat és pénznemeket.

A MAGYAR ASPHALT RÉSZV. TÁRSASÁG
Andrássy-út 30.
Elvállal nedves lakások száraztatási és minden néven nevezendő aszfaltburkolási munkákat.

BERÉNYI HENRIK
női ruha készítői terme.
Budapest, Kristóf-tér 6. szám,
ezelőtt József-tér 14. Nádor-utca sarkán.

KERTÉSZ TÓDOR
bel- és külföldi műiparárak raktára.
BUDAPEST
Dorottya-utca 1. sz.
Kívánatra új nagy képes árjegyzéket bérmentve küld.

Fényképezési készülékek és kellékek
legnagyobb és leggazdagabb raktára.
Árjegyzékek ingyen és bérmentve.
Eisenschiml és Wachtl
Budapest, Váci-utca, 12.
Gyár: Bécs, Kaiserstrasse 62.
Alapították 1856-ban.
Többször kitüntetve.
Telefon.

WEINWURM ANTAL
tenykepész első magyarország chemigraphiai műintézete
Budapest, IV., Károly-utca 3.
Készít mindenemű czinkedési dűczöt autotypia, phototypia, chemigraphia és chromotypia utján. Alaprajzok, térképek, hálózatok fotolitográfiai úton a legújabb-nyosabban sokszorosítatnak. Külön berendezés hásonkívül való fényképfelvételekre.

Legmagasabb
PÉNZ-KÖLCSÖNÖK
SORSJEGYEKRE
és egyéb
ERTEK PAPIROKRA
olcsóbban mint bárhol kaphatók
KORMOS GYULA
ÉS TÁRSA
bank- és váltó-üzletében,
BUDAPEST,
V. Dorottya-utca 5. szám.

Vas ágyak
matráczezel frt 10
gyermek-ágyak „ 9
sodronymatrácok „ 10
mosdó-asztalok „ 4
gyermekkoszik „ 12
kerti padok „ 7
kerti székek „ 3
kerti asztalok „ 8
kerti sátorok „ 60
szilárd minőségű, szállíthatóak
Wolf Soma
vasbutor-gyári raktára
Budapest,
Dorottya-utca 2/v.

KOTZÓ PÁL
Gépészmérnök BUDAPEST Üllői-ut 18. sz.

Ajánl 2 1/2, 3, 3 1/2 és 4 lóerejű szöges oszlop-készleteket, továbbá 4, 5, 6, 8, 10 és 12 lóerejű szines gőzszöplő-készleteket hosszú szalmarázókkal, alsó szelelővel és rendkívül nagy felületű rostálkkal, árpaházak és választóhengerekkel. — Fa- és szénfűtésre és eredeti szalmafűtő-gőzmozgonyokkal. — Továbbá R. Garret & Sons felülmúlhatlan 40% tüzelőanyagot takarító Compound-gőzmozgonyait. — Legjobbnak elismert „Brantfordi” önműködő amerikai kevékötő aratógépeit. — Eredeti amerikai szénagyújtót I vagy 2 ló befogására alkalmazható kombinált rúddal. — Sorvető és szóróvető-gépeket és minden egyéb kisebb gazdasági gépet.
Jutányos árak és kedvező feltételek.

Hazánk legkedveltebb savanyvíze.
Borral használva kiterjedt kedveltségnek örvend a mohai
ÁGNES
forrás.
Legjobb asztali és üdítőital. Kitűnő szolgálatot tesz az emésztési zavaroknál.
A Kolera-megbetegedés ellen präservatív gyógyszernek bizonyult.
Eredeti minőségű és szorosan lezárva szállítva Budapest.
Édeskuty L.
Ugyasint minden gyógyszerárban, fűszerkereskedésben és vendéglőben.

SCHLICK féle vasöntöde és gépgyár részv.-társ. BUDAPESTEN.
Gyár és irodák: Városi iroda és raktár: Fiók-raktár:
VI. külső váczi-út. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-út 77.
Gőz- és járgány-cséplőkészületek,
számos első díjjal kitünt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,
mélyítő és egytetemes acél-ekék,
eredeti SCHLICK- és VIDATS-féle
egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,
Schlick-féle szab. „HALADÁS” sorbavető gépek,
Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek. Eredeti amerikai kevékötő és marokrakó arató-gépek és fűkaszaló gépek, szállítható mezel vasutak stb.
Előnyös fizetési feltételek. Legjutányosabb árak. Árjegyzékek ingyen és bérmentve

TALÁLTMÁNYOK
szabadalmazását eszközöli mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház mellett). Legrégibb szabad. iroda. Telefon.

Franklin-Társulat nyomdája, (Budapest, Egyetem-utca 4. szám.)

22. SZÁM. 1893. BUDAPEST, MÁJUS 28. 40. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | félévre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5— félévre — 2.50 Kétfoldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE.

Pünkösdi vasárnapján, ragyogó napfényes időben, megható ünnepélyvel ment végbe a budavári honvédemlék leleplezése. A vár főterén érezszobor dicsőítő emlékét, a kik negyvennégy évvel ezelőtt ott vértettek el a bástya fokán a hazáért és a szabadságért. A leleplezés nem volt hivatalos ünnep, távol maradt attól a kormány és a katonaság, de jellege pátriárkhális volt és nemzeti. Szabadságharcunknak elaggott vitézeiben még most is munkál a bajtársi és hazafias együvé tartozás érzete, s megindító az a készség, a melylyel ezek az öreg katonák az ország legtávolabb vidékéről is a fővárosba sereglettek, hogy tanui legyenek a leleplezésnek. Nem kimélve időt, fáradságot, másféleznél több negyvennyolczas honvéd jelent meg a fővárosban, emelni az ünnep fényét és díszét. A derék szabadságharcosok, a kik büszkén tüzték ki mellőkre a régi honvédek jelző érmét, méltó bámulat és tisztelet tárgyai voltak a fővárosban. Pünkösdi két napján érdekesen tarkították meg az utcákat s magán az ünnepélyen meglepte a közönséget impozáns felvonulásuk. A Szent-Háromság-téren, a hol gyülekeztek, rendkívül érdekes és megható jelenetek fordultak elő. Az öreg honvédek közt kegyelmes urak, magas állású férfiak mellett voltak egyszerű földmivesek, a kik batyujokat a hátukon hordták, mert nem szállottak sehová s az ünnep után nyomban haza indultak. Többször megessett, hogy egy-egy ilyen tarisznyás paraszt nyakába előkelő úr borult. — «Emlékszel-e, mikor együtt küzdöttünk a piskii hídnál?» «Tudod-e, mikor megmentettél a nagy-sarlói csatában?» «Hát, te még élsz, az isten áldjon meg!» Minduntalan hasonló visszaemlékezéseket lehetett hallani s a régi bajtársak zokogtak a vizionlátás öröme miatt. Vegyesen álltak egymás mellett tiszték és közlegények. Ott álltak öregség sulya alatt meghajoltan bár, de fiatalosan ragyogó szemmel és büszkén emelt homlokkal. Sokan felöltötték a régi honvéd vagy nemzetőri egyenruhát s igyekeztek kihuzni magukat úgy, mint hajdan, mikor a csataindulóra lépkedtek.

A BUDAVÁRI HONVÉD-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉLYE. Képez György fényképe.